

STUDIE MULTIFUNCTIONEEL RUIMTEGEBRUIK 22 GEMEENSCHAPSCENTRA IN BRUSSEL

lezing winvorm - 16 maart 2021
Architecture Workroom Brussels - REBEL - UAntwerpen

VOORSTELLING

I. OPDRACHT

II. EEN GEDEELD LEER- EN WERKPROCES

III. DE 22 GEMEENSCHAPSCENTRA VANDAAG **Een meerledige analyse**

IV. DE 22 GEMEENSCHAPSCENTRA MORGEN **Verkenning van het toekomstpotentieel** - > prototypes** - > reality check** - > scenario's**

V. AANBEVELINGEN

VOORSTELLING

QWb

AEBEL

I. OPDRACHT

De studie kadert binnen de **beleidsdoelstellingen** van de VGC:

De VGC wil in de toekomst actief inzetten op multifunctioneel ruimtegebruik voor het gebouwde patrimonium, en in het bijzonder de 22 gemeenschapscentra.

De vertaling van dit beleid in de praktijk vergt:

- een **onderbouwde en meerledige analyse** van de gemeenschapscentra op ruimtelijk, sociaal en financieel vlak;
- de **ontwikkeling van een proces- en participatiestructuur** met de diverse betrokken partijen;
- een **gedragen toekomstvisie** op zowel de gebouwde infrastructuur als op de **werking** van de gemeenschapscentra.

Daarom is het **doel van deze studie** om te komen tot:

- **aanbevelingen**, die zullen worden meegenomen bij op de opmaak van een investeringsplan 2021-2025;
- **een nieuwe methodiek**, die toelaat om **in een participatief proces met de diverse betrokken partijen tot vervolgacties te komen**, met betrekking tot de infrastructuur, het beheer en de werking.

MAAR!

- Deze studie is bij uitbreiding ook relevant voor:
 - **andere publieke voorzieningen**
 - **andere steden en gemeenten**

WAAROM?

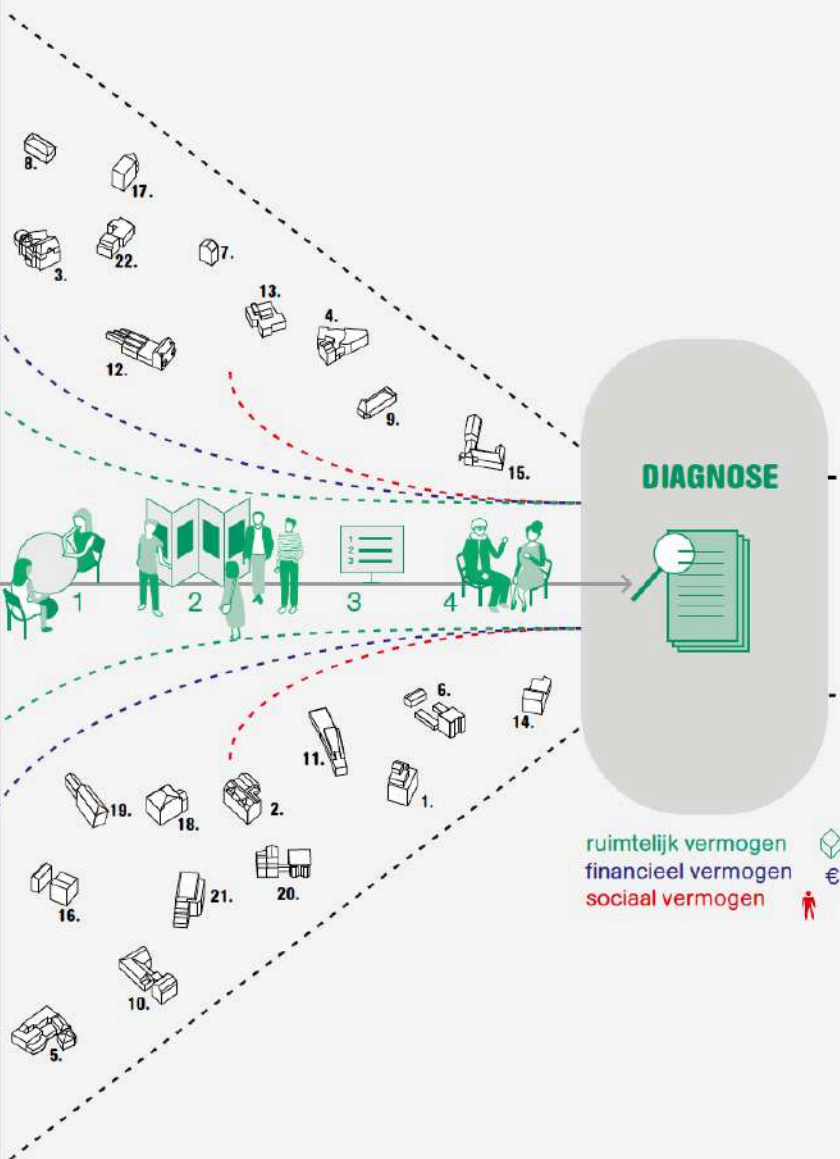
- **Inzichten + methodiek** die potentieel **ook inzetbaar zijn voor**:
 - **collectieve visie ontwikkeling** rond **multifunctioneel ruimtegebruik** voor diverse vormen van publieke infrastructuur (LDC's, CC, bibliotheken, kinderopvang, scholen,...)
 - het **versterken van samenwerkingen** en **stimuleren van gedeeld ruimtegebruik *tussen* diverse publieke voorzieningen**, die in mekaars nabijheid gesitueerd zijn

II. EEN GEDEELD LEER- EN WERKPROCES

FASE 1

22 GEMEENSCHAPSCENTRA VANDAAG

januari - eind mei

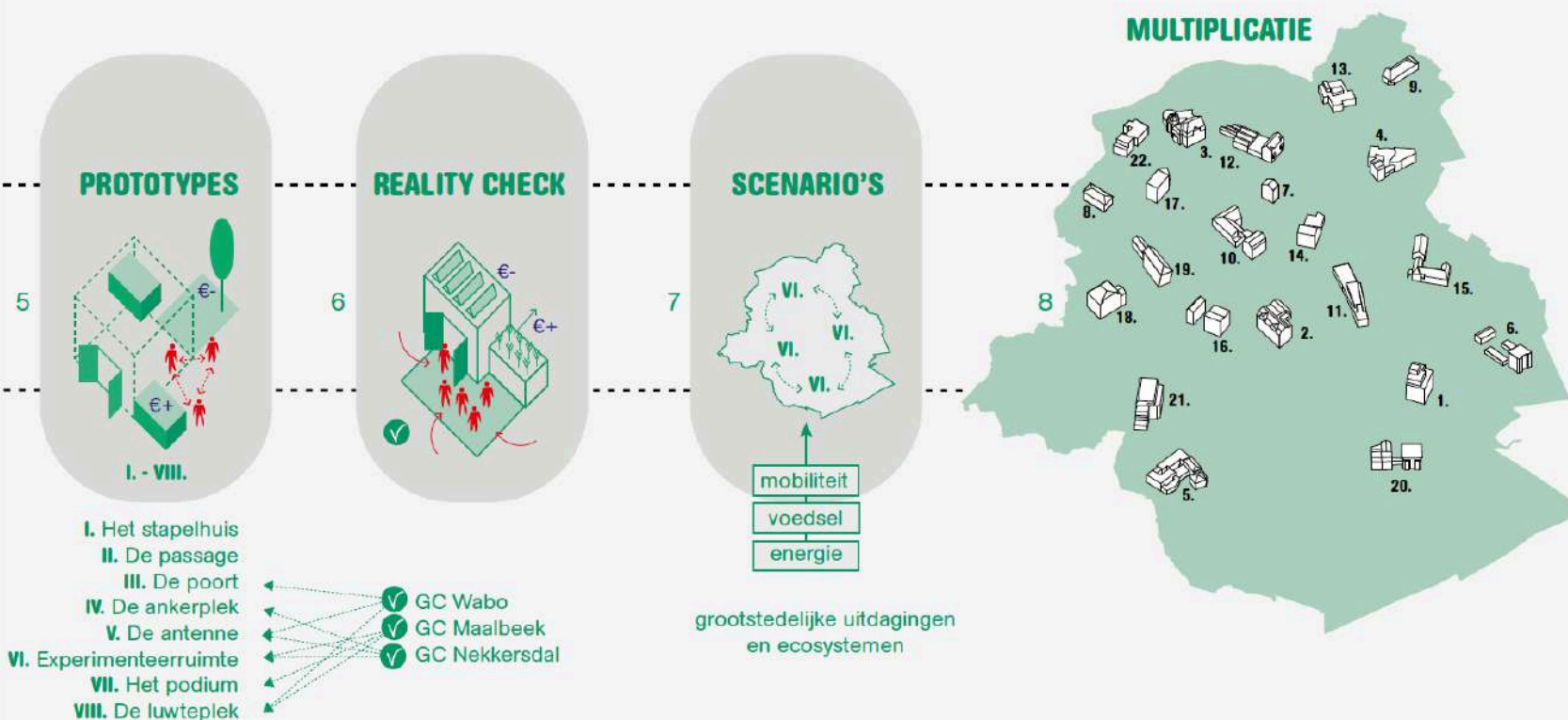
Meerledige analyse

- STAP 1: verkennende gesprekken
- STAP 2: kick-off workshop
- STAP 3: online vragenlijst
- STAP 4: beleidsoverschrijdende interviews

FASE 2

22 GEMEENSCHAPSCENTRA MORGEN

mei - juni

Verkenning van het toekomstpotentieel

- STAP 5: prototypes
- STAP 6: reality check
- STAP 7: scenario's
- STAP 8: multiplicatie

III. DE 22 GEMEENSCHAPSCENTRA VANDAAG

Verkennde gesprekken

Interview 1

27 januari 2020

Frank Van Dessel (Entiteit Gemeenschapscentra)

Interview 2

29 januari 2020

Gordan Cengic & Malou Maes (Directie Gebouwen en Patrimonium)

Interview 3

29 januari 2020

Pieter Van Camp & Caroline Englebert (cel Stedelijk Beleid)

Interview 4

26 maart 2020

Pascal Wiliquet (Directie Financiën en Begroting)

Interview 5

28 april 2020

Dirk Broekaert (Algemene directie Cultuur, Jeugd en Sport)

Gordan Cengic (Directie Gebouwen en Patrimonium)

Kick-off workshop

7. DE KRIEKELAAR

**21.02.2020, Kick-off Workshop
WERKEN AAN DE TOEKOMST VAN, VOOR
EN DOOR DE GEMEENSCHAPSCENTRA**

**AWB, Rebel en Marleen Goethals
(UAntwerpen) i.o.v. de Vlaamse
Gemeenschapscommissie**

Workshop 2 > online vragenlijst

VRAGENLIJST TOEKOMST 22 GC'S ☆

Vragen Antwoorden 25

formulier terug en bestaat uit drie vragenreeksen (per vermogen één) die letterlijk ruimte geven voor wat meer uitgebreide en toekomstgerichte antwoorden.

DEEL 1 - HET IJKPUNT

Welke activiteiten bereiken vandaag welke bezoekersgroepen? En welke van de drie vermogens zijn daarvoor nodig? De verschillende antwoorden op die vragen willen we per GC verzamelen in een overzichtelijke matrix. In de mail die jullie over deze vragenlijst ontvingen, vinden jullie een Excel-document terug. Vul de matrix in en stuur het bestand terug naar: anneleen.mannaerts@vgc.be

Ga verder met dit online formulier om de vragenlijst van het tweede deel in te vullen!

DEEL 2 - HET TOEKOMSTPOTENTIEEL

Wat werkt er vandaag goed in jouw gemeenschapscentrum? Wat zou er beter kunnen? En welke al dan niet nieuwe rol zie je jouw centrum op langere termijn (nog prominenter) spelen? Aan de hand van drie vragenreeksen peilen we naar de grote ambitieuze plannen of de kleine efficiënte verbeteringen die jouw gemeenschapscentrum helemaal klaarstomen voor de toekomst. Beantwoord hier acht vragen in functie van het ruimtelijk vermogen, acht vragen rond het sociaal vermogen en zes vragen naar het financieel vermogen.

RUIMTELIJK VERMOGEN - VRAAG 1/8

In welke mate voldoet de infrastructuur van het GC op bouwfysisch vlak aan de basisvoorwaarden, om een goede werking te kunnen garanderen?

25 antwoorden

- OPTIE A: De bouwfysische toestand van het gebouw is problematisch en verhindert de werking.
- OPTIE B: De bouwfysische toestand is voor verbetering vatbaar, en dat zou een

Interviews met vertegenwoordigers VGC beleidsdomeinen

Doelstelling

- Verbreding: anticiperen op de toekomstige doelstellingen vanuit diverse beleidsdomeinen;
- Integratie: ontwikkelen van een meer geïntegreerde visie op de toekomstige werking van de gemeenschapscentra.

Interview 1

Pieter Moelans, ICT beheer, toegangscontrole

Interview 2

Steven Vervoort, ADOV

Interview 3

Tom Leyder, CJS Jeugd

Amandine Vanvossel, CJS Sport

Interview 4

Piet Vervaecke, ADOV Onderwijscentrum Brussel (OCB)

Interview 5

Sara Mouton, WGG Gezin, initiatief buitenschoolse opvang (IBO)

Saskia Glorieux, WGG Lokaal dienstencentra (LDC)

Interview 6

Rik Van Goethem, CJS Zakelijk beheer GC's, concessies

DIAGNOSE

De diagnose bestaat uit 2 luiken

LUIK 1

blik vanuit de 22 gemeenschapscentra

> potentieel sociaal, ruimtelijk en financieel vermogen + aandachtspunten

LUIK 2

blik vanuit de diverse beleidsdomeinen

> mogelijke kruisbestuivingen en samenwerkingsverbanden

BLIK VANUIT DE 22 GEMEENSCHAPSCENTRA

PARAMETERS

I. HET GEBOUW

II. DE BUURT

III. DE WERKING

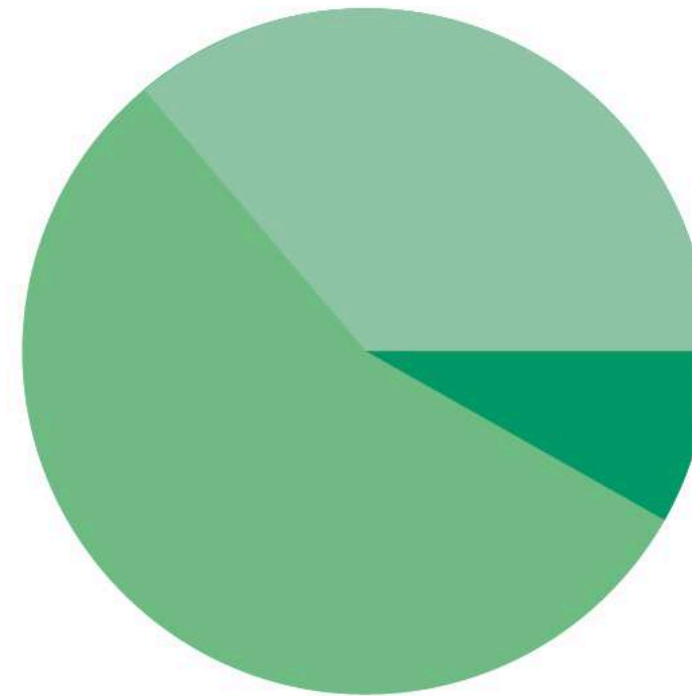
IV. DE BELEVING

V. DE MIDDELEN

BLIK VANUIT DE 22 GEMEENSCHAPSCENTRA

I. HET GEBOUW

LES 1 - Er is een uitgesproken behoefte aan meer witruimte.

Aanwezigheid van ongedefinieerde ruimte of 'witruimte' om plaats te bieden aan het onverwachte

- *Er is momenteel weinig tot beperkte witruimte, maar geen behoefte om dit verder uit te breiden (8%)*
- *Er is momenteel weinig tot beperkte witruimte, maar wel behoefte om dit verder uit te breiden (56%)*
- *Er is momenteel voldoende witruimte, en evt. behoefte om dit in de toekomst nog verder uit te breiden (36%)*

BLIK VANUIT DE 22 GEMEENSCHAPSCENTRA

I. HET GEBOUW

LES 2 - Een tuin, koer, binnenplaats, wintertuin, dakterras, of andere buitenruimte wordt gezien als een belangrijke troefkaart.

“De activiteiten die we vanuit het GC De Kriekelaar in Dynamo organiseren zijn inspirerend, laagdrempelig en toegankelijke voor iedereen. Los van de activiteiten hoef je er gewoon ook niets te doen. Ook de tuin als stille plek in de stad speelt hierbij een rol.”

REPORTAGE Gezinnen zonder tuin hebben het lastig zolang speelpleinen gesloten blijven. Op minstens twee plaatsen in Brussel kunnen ze een uurtje stoom afblazen. Tot het volgende gezin het terrein krijgt. 'O nee, nu al!'

Brusselse kinderen spelen op afspraak

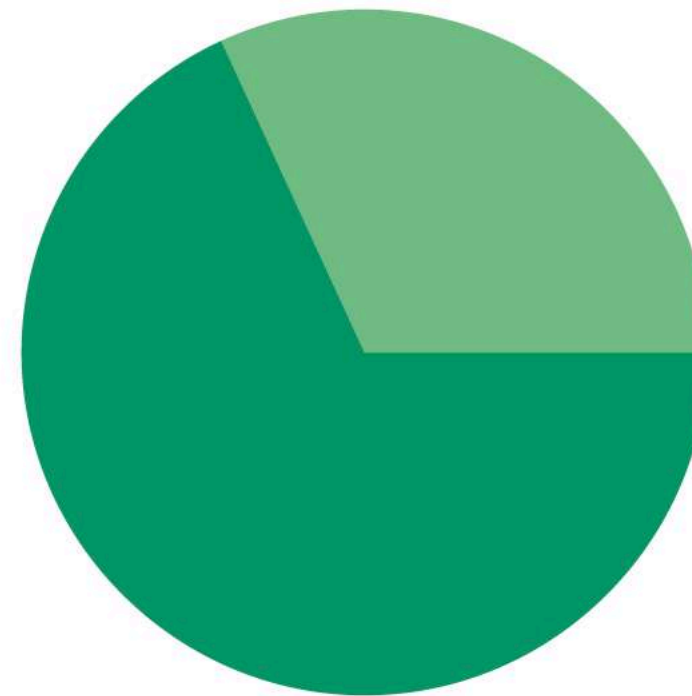
Met de steun van gemeenschapscentrum Nekkersdal bouwen buurtbewoners op een braakliggend terrein in Laeken een tijdelijke ontmoetingsplek uit. Exoel en Zion komen er al voor de derde keer.

BLIK VANUIT DE 22 GEMEENSCHAPSCENTRA

II. DE BUURT

LES 3 - Ongeveer 1 op 3 gemeenschapscentra geven aan dat zij moeite hebben om aansluiting te vinden bij veranderingen in de buurtsamenstelling.

!!! Aandacht voor jongeren

Inspelen op veranderingen in buurtsamenstelling

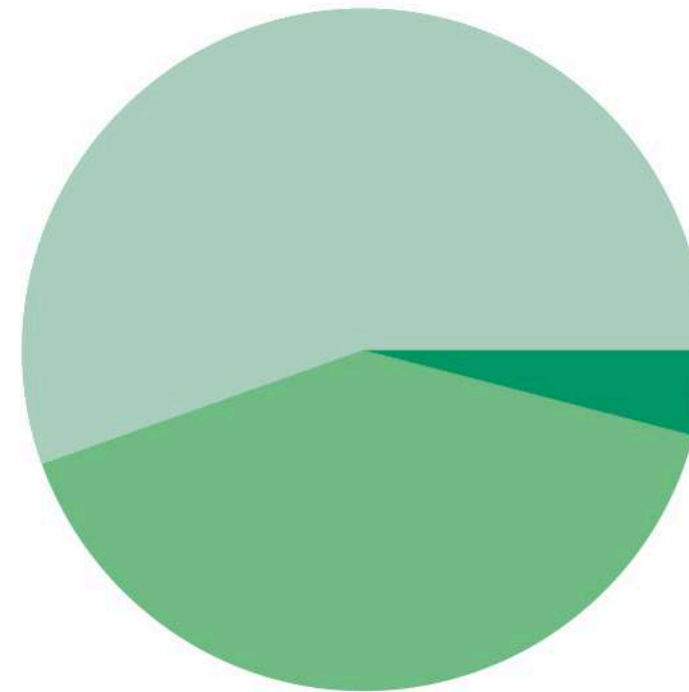
- *Wij spelen met onze werking actief in op veranderingen in de buurtsamenstelling (68%)*
- *Wij spelen met onze werking weinig in op veranderingen in de buurtsamenstelling en/of merken op dit vlak ook weinig veranderingen (32%)*

BLIK VANUIT DE 22 GEMEENSCHAPSCENTRA

III. DE WERKING

LES 4 - Quasi alle gemeenschapscentra willen in de toekomst (blijven) investeren in een nomadische werking; en 12 van de 22 centra geven aan dat zij vandaag al actief bezig zijn met de uitbouw van een nomadische werking.

!!! Nomadische werking momenteel vaak vanuit noodzaak, eerder dan als positieve keuze.

Uitbouw van een nomadische werking

- *Er zijn geen plannen en ook geen ambities om een nomadische werking uit te bouwen (4%)*
- *Er is interesse om een nomadische werking uit te bouwen, maar tot nu toe hebben we hier geen of beperkte ervaring mee (40%)*
- *In onze huidige werking zijn wij al bezig aan het uitbouwen van een nomadische werking (56%)*

BLIK VANUIT DE 22 GEMEENSCHAPSCENTRA

III. DE WERKING

LES 5 - Meer dan de helft van de gemeenschapscentra geven aan dat hun vrijwilligerswerking de (vaak meer diverse) buurtsamenstelling niet goed weerspiegelt.

“Onze vrijwilligers zijn over het algemeen mensen uit de middenklasse. De drempel voor mensen in armoede wordt op die manier mee in stand gehouden.”

BLIK VANUIT DE 22 GEMEENSCHAPSCENTRA

IV. DE BELEVING

LES 6 - De zichtbaarheid in het straatbeeld en het toegankelijk en laagdrempelig karakter worden door quasi alle gemeenschapscentra beschouwd als belangrijk aandachtspunten.

“We zijn nu met eigen middelen de ontmoetingsruimte aan het herinrichten om het gezelliger te maken. Daar ook gratis water, koffie en thee voorzien zou fijn zijn, maar moeilijk door de concessie voor de horeca-uitbating van de taverne in huis.”

BLIK VANUIT DE 22 GEMEENSCHAPSCENTRA

IV. DE BELEVING

LES 7 - Er is opvallend veel animo om in de toekomst meer aandacht te schenken aan het 'kleine ontmoeten'. Maar de huidige infrastructuur ondersteunt dit niet.

“We doen ons best om de kleine ontmoeting te stimuleren. Het café is zichtbaar, maar dit kan absoluut beter. De gang en ingang kunnen nog meer zichtbaar gemaakt worden, zodat het duidelijk is dat men er gewoon kan zitten.”

BLIK VANUIT DE 22 GEMEENSCHAPSCENTRA

V. DE MIDDELEN

LES 8 - Er is een terugkerende oproep naar meer personeel, en/of personeel met het geschikte profiel.

BLIK VANUIT DE DIVERSE BELEIDSDOMEINEN

**1. COMBINATIE NODIG VAN BELEIDSINITIATIEVEN VAN BOVENAF,
EN PRAKTIJKEN OF NODEN VAN ONDERUIT**

**2. MULTIFUNCTIONELE INFRASTRUCTUUR VERGT GOED GECOMBINEERDE
PROGRAMMA'S EN PARTNERSCHAPPEN**

**3. COMPLEXE PROCESSEN (PROJECTEN + PROGRAMMA'S):
NOOD AAN GEDEELDE (INHOUDELIJKE) VISIE EN HELDERE PROCESREGIE**

**4. NOG VEEL WINSTEN TE BOEKEN DOOR REEDS BESTAANDE RUIMTES
ACTIEVER TE DELEN**

**5. DE CORONA CRISIS ALS SPIEGEL: VEERKRACHT, INVENTIVITEIT EN
FLEXIBILITEIT**

IV. DE 22 GEMEENSCHAPSCENTRA MORGEN

Duiding prototypes

22 GC MET VEEL TOEKOMSTPOTENTIEEL

- **Duidelijke gedrevenheid!**
- Sterke inzet op vooral buurtgerichte werking > **lokale kracht!**

MAAR OOK...

- aanslepende **handicaps** van de (gebouw)infrastructuur en van de financiering...
- collectieve issues, door de manier waarop (niet) geïnvesteerd wordt in panden en in lange-termijn-zekerheid.

DAT RESULTEERT IN...

- tot op zekere hoogte, een **onderlinge solidariteit**
- het overschakelen op een **overlevingsmodus**: *“roeien met de riemen die we hebben”*

Of zoals een van de respondenten het zelf samenvat:

“Veel (ruimtelijk, sociaal en financieel) vermogen blijft vandaag onbenut!”

Duiding prototypes

HOE WERK MAKEN VAN EEN COLLECTIEF EN POSITIEF TOEKOMSTVERHAAL?

Hoe toekomstige investeringen aanwenden om het aanwezige vermogen wel maximaal te benutten?

NIET DOOR...

- ranglijsten of puntensystemen op te stellen > welke GC werken goed / minder goed?
- kant-en-klare modellen (van bovenaf) te projecteren op de GC

WEL DOOR...

- een **gelaagd perspectief** te hanteren (ruimtelijk, sociaal, financieel vermogen)
- te vertrekken van de **basiskwaliteiten** die al aanwezig zijn
- via een **procesmatige benadering** een collectieve dialoog op starten, ondersteund d.m.v. **ontwerpend onderzoek** (> ontwikkeling van prototypes / toekomstscenario's)
- werken/investeren in **verschillende snelheden**:
 - quickwins: zichtbaar resultaat, en inspelend op échte noden
 - middellange termijn
 - lange termijn

Duiding prototypes

DE 22 GC MAKEN DEEL UIT VAN 1 ECOSYSTEEM / 1 COLLECTIEF

VAN BUSINESS AS USUAL?

(overdrijving)

- Iedereen doet vanalles een beetje...
- Alles kan op het even welke plek, in om het even welk gebouw

NAAR PROTOTYPES

- Waar liggen de sterktes van de verschillende gemeenschapscentra?

Eigenheid / specificiteit

- Welk type werking kan waar het meest bijdragen en/of het best floreren?

Context / selectief

I. Het stapelhuis

Het stapelhuis heeft een publiek karakter, bevat een diverse mix van functies, en trekt zowel lokale als bovenlokale bezoekers aan.

II. De passage

De passage bevindt zich op een knooppunt waar diverse stromen van mensen passeren, en neemt letterlijk en figuurlijk een verbindende rol op binnen deze sociale en ruimtelijke context.

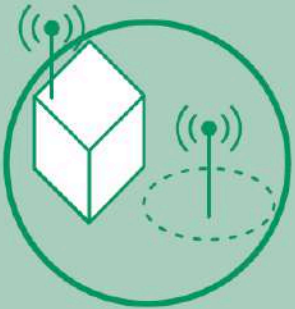
III. De poort

De poort markeert de overgang van het ene naar het andere gebied, en is sterk gekleurd door de dynamieken die in de directe omgeving te vinden zijn.

IV. De ankerplek

De ankerplek laat je 'thuis zijn op een ander', en biedt ruimte voor ontmoeting met bekenden en onbekenden, in een diverse, grootstedelijke context.

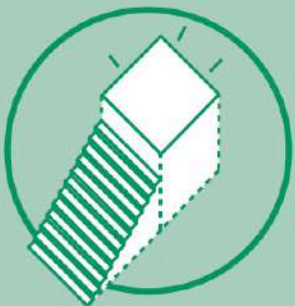
V. De antenne

De antenne heeft vele voelsprietten in de omliggende buurten, en vormt een onmisbare tussenschakel in tal van lokale netwerken.

VI. De experimenteerruimte

De experimenteerruimte is gelegen op een plek die op een of andere manier in transitie is, wordt getypeerd door een 'out of the box' werking, en creëert mogelijkheden om hier samen met andere partijen, actief mee aan de slag te gaan.

VII. Het podium

Het podium staat in het teken van tonen in de brede zin, en is dé plek voor talentontwikkeling.

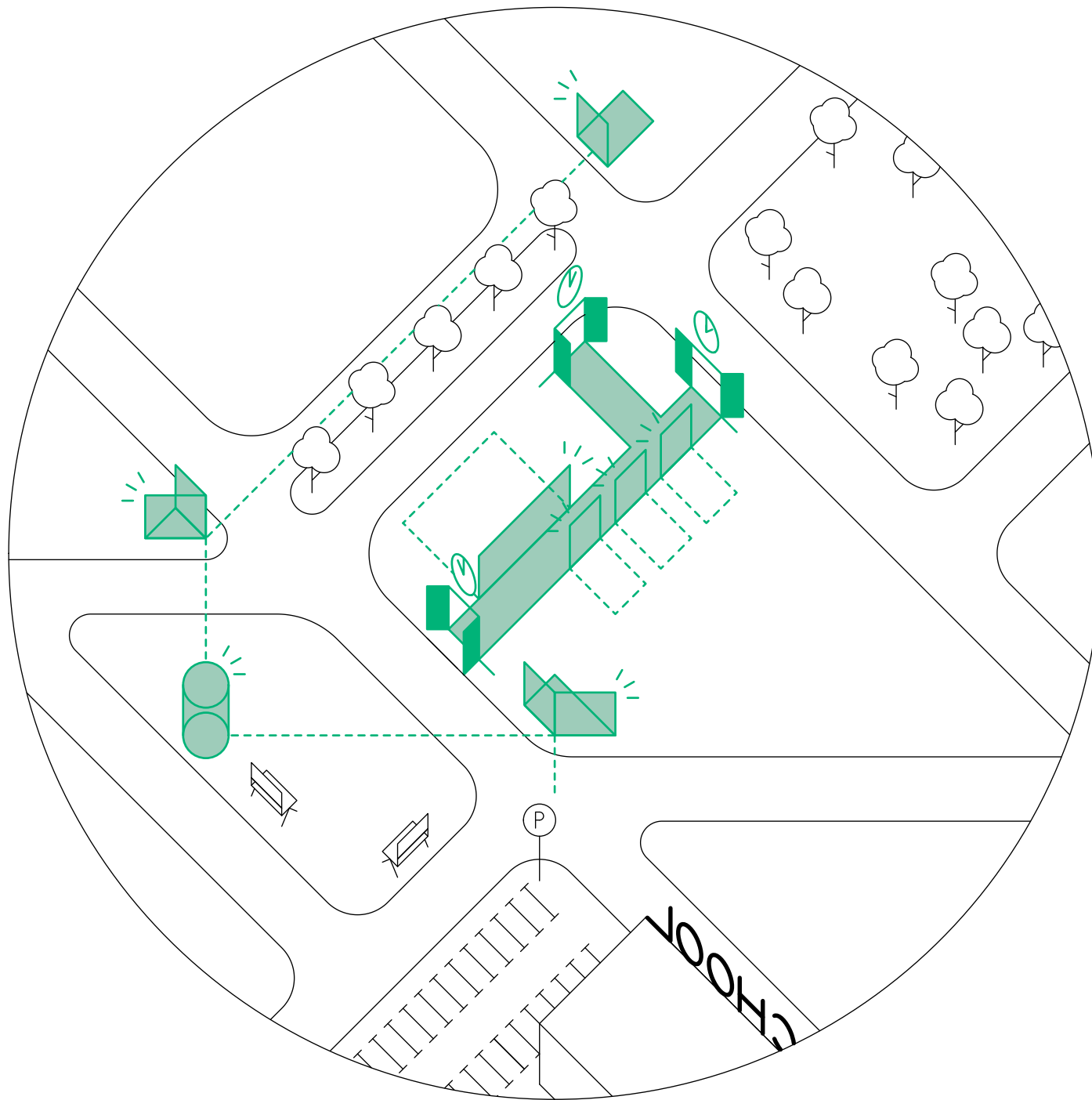

VIII. De luwteplek

De luwteplek biedt stilte, rust en ademruimte voor al wie daar even nood aan heeft in een drukke grootstad.

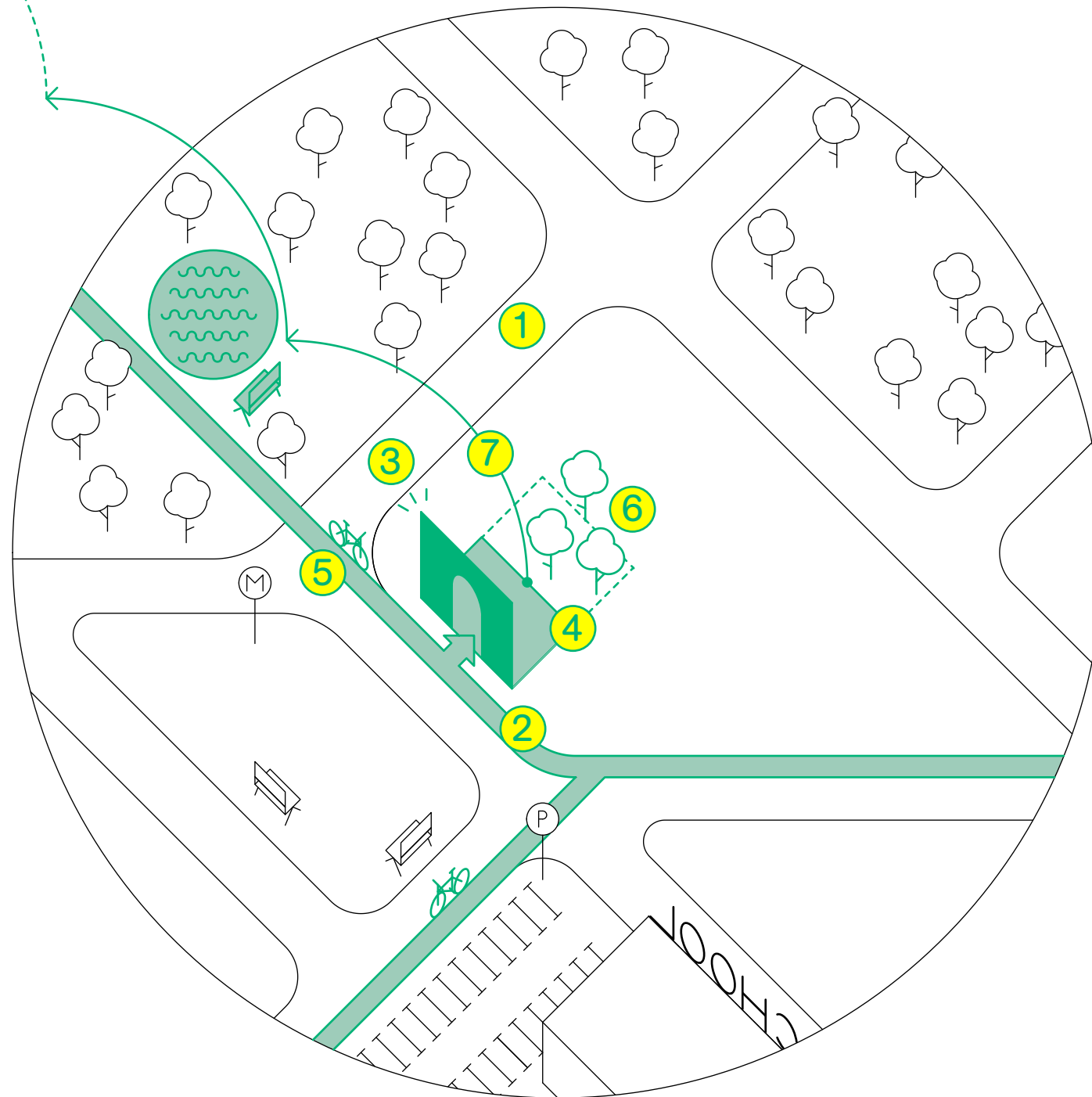
1. Het stapelhuis is gelegen in een stedelijke omgeving en bevindt zich in de nabijheid van tal van stedelijke voorzieningen, zoals scholen, een bibliotheek, een lokaal dienstencentrum, een kinderopvang, enz.
2. Het stapelhuis is vlot bereikbaar en toegankelijk, zowel bovenlokaal als lokaal: d.w.z. dat er een goede aansluiting is op het openbaar vervoer, en op lokale routes voor voetgangers- en fietsers.
3. Het stapelhuis beschikt over relatief meer beschikbare (al dan niet gestapelde) ruimte en heeft een werking met een bovengemiddelde capaciteit.
4. Via een zichtbare, genereuze toegang ontdekken zowel bovenlokale bezoekers de weg naar het centrum, als voelen lokale bezoekers zich welkom.
5. De stapeling van activiteiten maakt dat er op elk moment - zowel overdag als 's avonds, zowel tijdens de week als in het weekend - iets te beleven valt.
6. Door actief buiten de eigen muren te treden, wordt het publiek van het gemeenschapscentrum voortdurend uitgebreid en ontstaan er nieuwe samenwerkingsverbanden en ontmoetingen.
7. Door zelf actief ruimte vrij te maken voor zowel de ontplooiing van lokale netwerken, als voor de ontwikkeling van een hoogwaardig stedelijk aanbod, vormt het stapelhuis een toegevoegde waarde voor een levendige stad.

II. DE PASSAGE

1. De passage bevindt zich op een locatie waar verschillende stromen van mensen passeren.
2. Het gemeenschapscentrum zelf kan als passage dienen, en zo bijvoorbeeld bijdragen aan de doorwaadbaarheid van de stedelijke ruimte.
3. Het gemeenschapscentrum kan ook deel uitmaken van een ruimere publieke route, waar diverse acties, initiatieven of voorzieningen kunnen worden opgeplugd.
4. Er zijn meerdere toegangen mogelijk, die elk een eigen karakter kunnen hebben: van een formele inkom, tot meer verborgen, informele toegangen, doorsteken of poortjes.
5. De circulatieruimte is meer dan louter een functionele gang, maar is voldoende ruim gedimensioneerd en biedt allerlei mogelijkheden voor tentoonstellingen, recepties of toevallige ontmoetingen.
6. Omwille van haar strategische ligging, op een plek waar diverse routes en paden mekaar kruisen, is de passage zeer geschikt om de publiekswerking van de gemeenschapscentra te verbreden en te differentiëren.

III. DE POORT

1. De poort bevindt zich op een grens- of overgangsgebied, meer bepaald tussen stedelijk en landelijk gebied.

2. De poort ent zich op de infrastructuur die in de onmiddellijke omgeving voorhanden is, bv. groen-blauwe verbindingen, lokale routes en paden, etc.

3. De poort heeft doorgaans een signaalfunctie, die de overgang markeert tussen binnen en buiten.

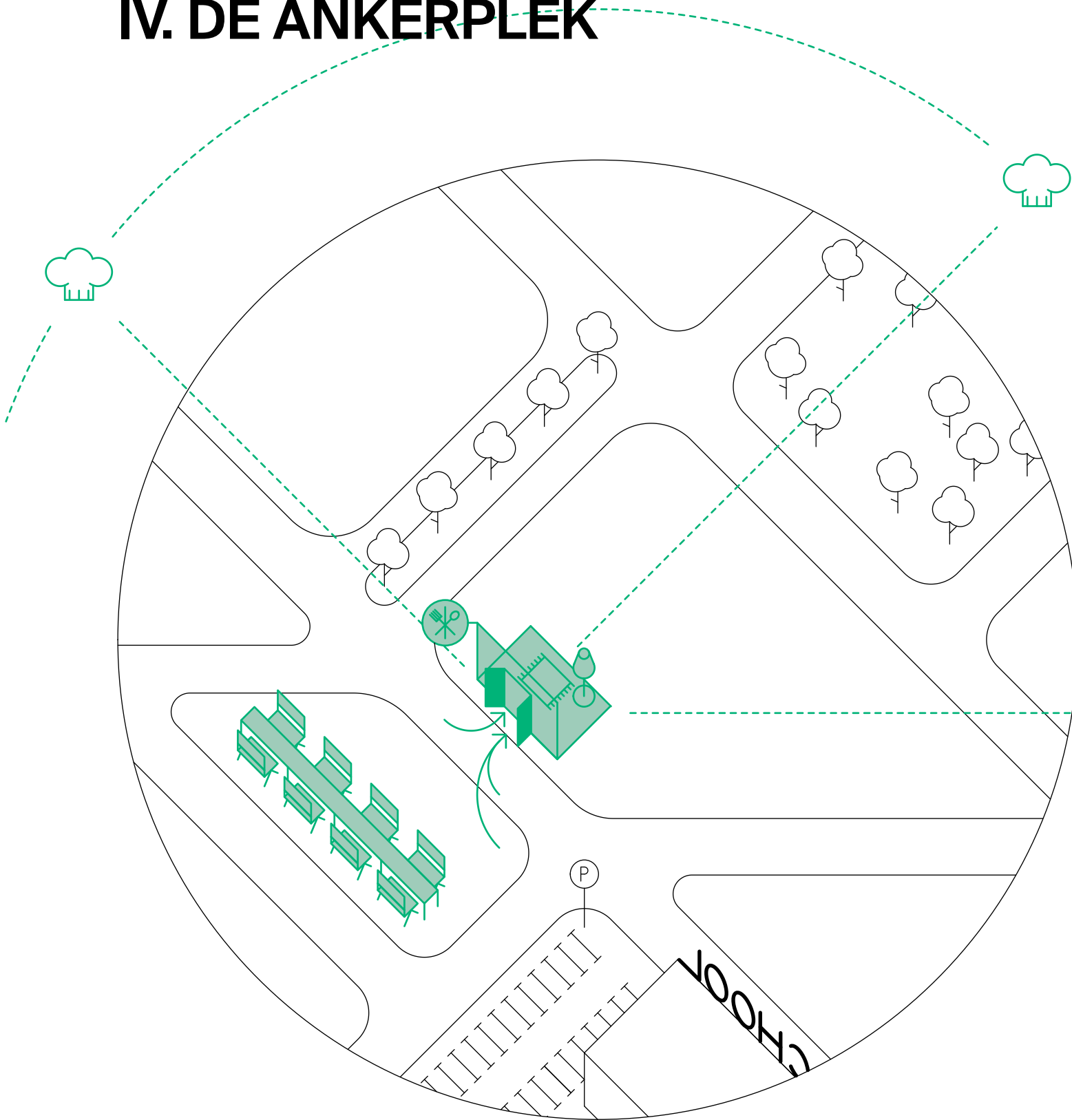
4. Het onthaal is een van de belangrijkste ruimtes van de poort.

5. De poort creëert ruimte voor gespecialiseerde activiteiten, die zoveel als mogelijk de dynamieken in de directe omgeving mee versterken, en die zowel een lokaal als bovenlokaal publiek kunnen aantrekken.

6. De aanwezigheid van publieke, al dan niet groene ruimte is een troef: het biedt de mogelijkheid om hier even te verpozen, kennis te maken met de stad, om vervolgens de weg verder te zetten.

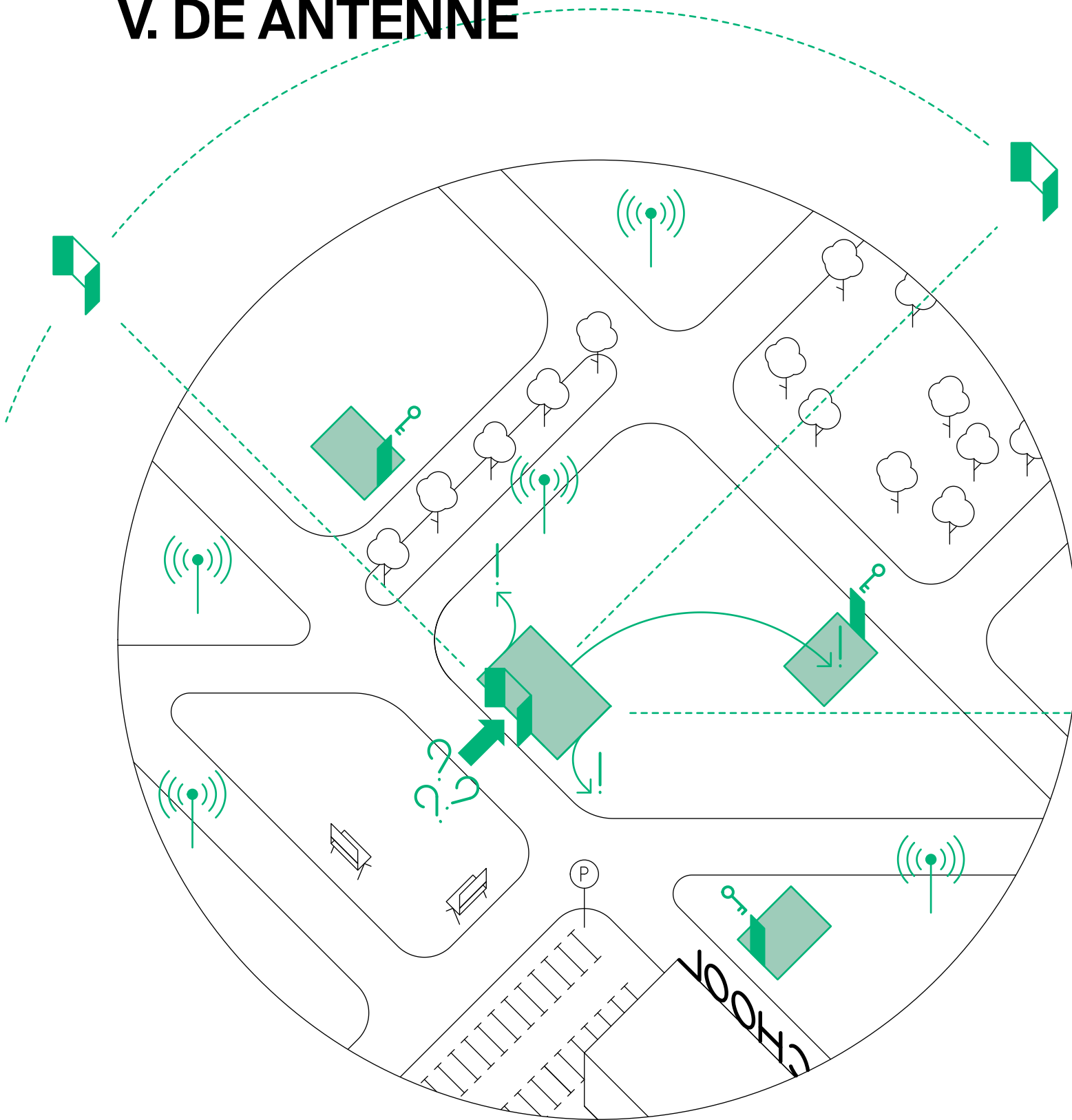
7. Een poort heeft binnen het collectief van de 22 gemeenschapscentra een belangrijke doorverwijsfunctie, en vormt een cruciale schakel op het vlak van informatie uitwisseling rond minder zichtbare of kwetsbare groepen.

IV. DE ANKERPLEK

1. De ankerplek is typisch gelegen in de kern van een buurt of wijk.
2. De ankerplek maakt deel uit van een fijnmazig netwerk van zachte verbindingen, en sluit aan bij een stedelijk weefsel van kleinschalige open ruimtes.
3. De ankerplek straalt een huiselijke, toegankelijke en herkenbare sfeer uit.
4. Naast de ruimte voor georganiseerde activiteiten (bv. verenigingen), vormt de ruimte voor informele ontmoeting het hart van de ankerplek. Zo draagt de ankerplek op een dagdagelijkse manier bij tot een zorgzame wijk.
5. De ankerplek is lokaal verankerd in de buurt, en heeft een goed uitgebouwde nomadische werking. De focus ligt op activiteiten met een grote verbindende kracht, zoals bijvoorbeeld een volkskeuken of een gemeenschapstuin.
6. De omliggende publieke ruimte wordt actief benut voor tal van extra muros activiteiten, vaak in nauwe samenwerking met lokale partners. De aanwezigheid van een binnentuin, koer, dakterras of andere buitenruimte is een troef.
7. De ankerplek vormt in samenspel met andere lokale voorzieningen (zoals de bibliotheek, de kinderopvang, het LDC), een plek waar stedelingen zich thuis kunnen voelen op een ander.

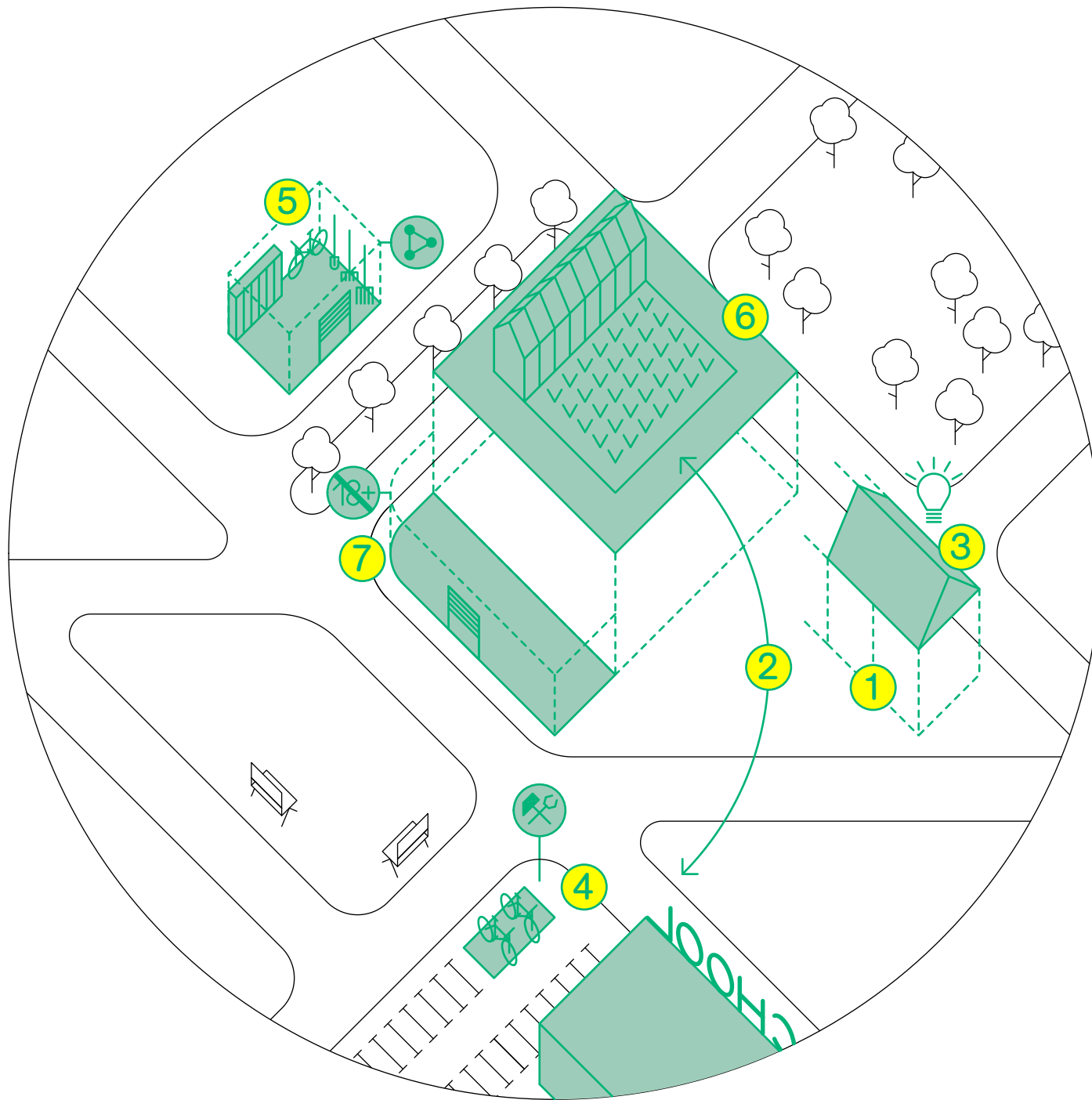
V. DE ANTENNE

1. De antenne kan in principe overal gelegen zijn, maar is extra belangrijk in kwetsbare wijken.
2. Elk gemeenschapscentrum heeft de opdracht om een antenne te zijn. Afhankelijk van de aanwezige potentie en de ambitie van de werking van een gemeenschapscentrum, kan deze antennewerking op een eigen manier worden ingevuld.
3. Voor de antenne is een laagdrempelig aanspreekpunt cruciaal. Meer nog dan de ruimte, kan het belang van een goed onthaal door een conciërge of onthaalmedewerker niet genoeg benadrukt worden.
4. De antenne kan zowel een netwerkontwikkelaar zijn, als zelf deel uitmaken van een netwerk.
5. De antenne is een plek voor kennis- en informatie uitwisseling. De antenne heeft voelsprietten voor wat er leeft en speelt, en opereert in nauwe samenwerking met andere professionals die actief zijn in de wijk.
6. De antenne anticipeert op ruimtelijke noden en behoeften die spelen in de buurt, denk bijvoorbeeld aan het voorzien van studieruimte, naschoolse opvang, huiswerkbegeleiding, enz.
7. Antennes wisselen onderling hun kennis en ervaring uit, om actief te kunnen inspelen op de vele maatschappelijke veranderingen in de stad.

“Er is vraag naar atelierruimte. Er is in de gemeente een gebrek aan ruimte voor jeugdverenigingen. Die komen regelmatig opnieuw aankloppen. Er is de vraag van het project Free-go die voedseloverschotten verdelen onder mensen in armoede. Dit zijn telkens vragen naar een permanente invulling van een lokaal waar niet aan tegemoet gekomen kan worden (met uitzondering van het laatste voorbeeld omwille van de urgentie).”

VI. DE EXPERIMENTEERRUIMTE

1. De experimenteerruimte is gelegen op een plek in transitie, zowel in sociaal, cultureel, economisch, of ruimtelijk opzicht.

2. De experimenteerruimte kan permanent of tijdelijk worden ingericht: m.a.w. ze kan een vast onderdeel uitmaken van de werking van een gemeenschapscentrum, en/of als tijdelijk experiment in nauwe samenwerking met andere lokale partners op een andere locatie tot stand komen.

3. De experimenteerruimte speelt in op de omstandigheden, kan een underground karakter hebben, en kan dus vele vormen aannemen: van een gemeenschapstuin, tot een repetitieruimte voor opstartende muziekgroepjes, tot een fietsherstelwerkplaats.

4. De toegang tot de experimenteerruimte, bevindt zich bij voorkeur op een plek waar het doelpubliek al te vinden is.

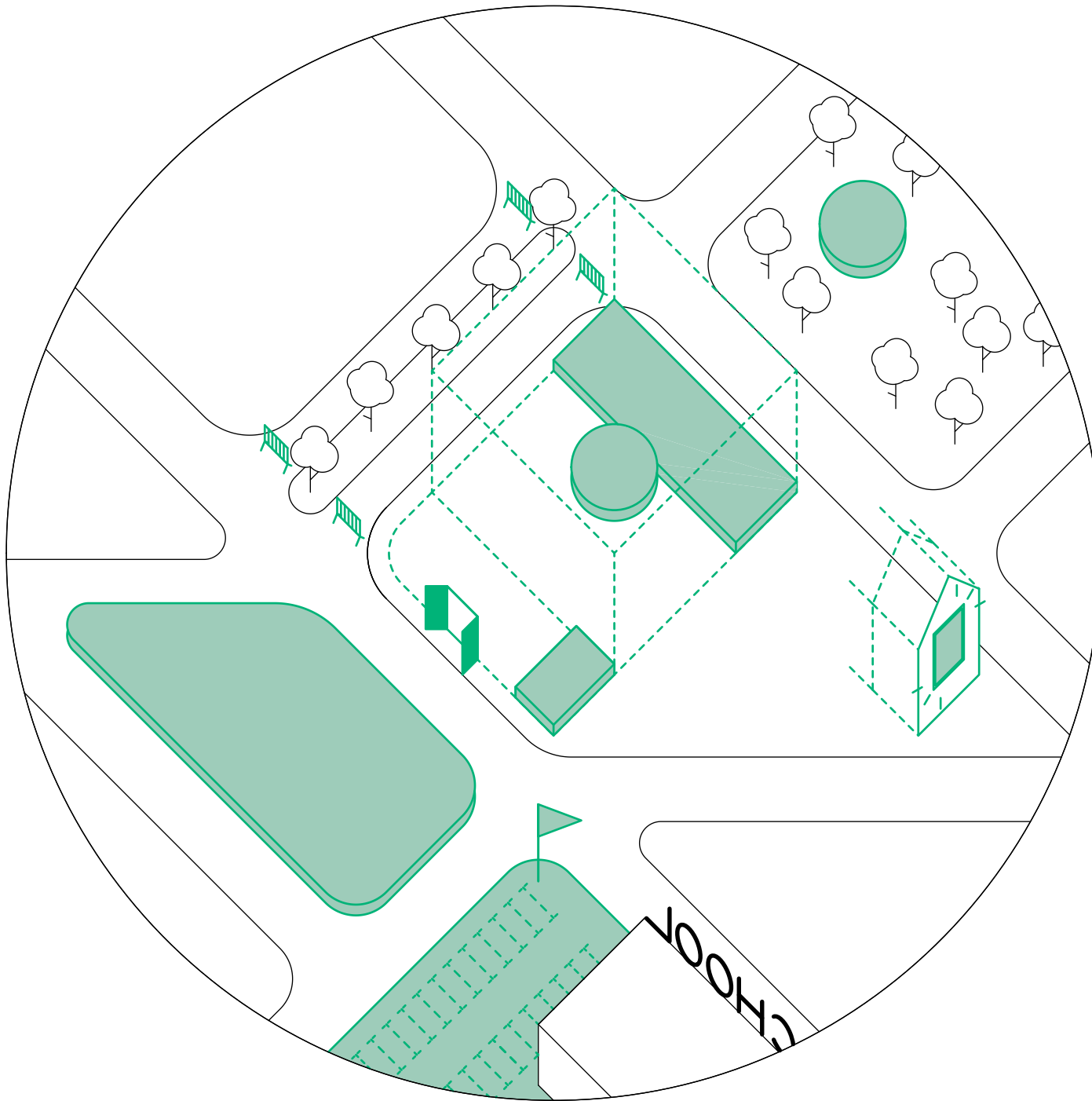
5. Het experimenteel gehalte van de activiteiten maakt dat deze kunnen plaatsvinden in tijdelijke leegstaande panden, of in de publieke ruimte, m.a.w. in ruimtes die nog niet af of afgebakend zijn, maar die kunnen mee bewegen met de tijd.

6. Dit soort initiatieven maken het mogelijk om op een actieve en creatieve manier in te spelen op maatschappelijke urgenties die zich manifesteren in de stedelijke omgeving.

7. De creatie van ruimte voor experiment biedt allerlei mogelijkheden om een ander, diverser publiek aan te spreken.

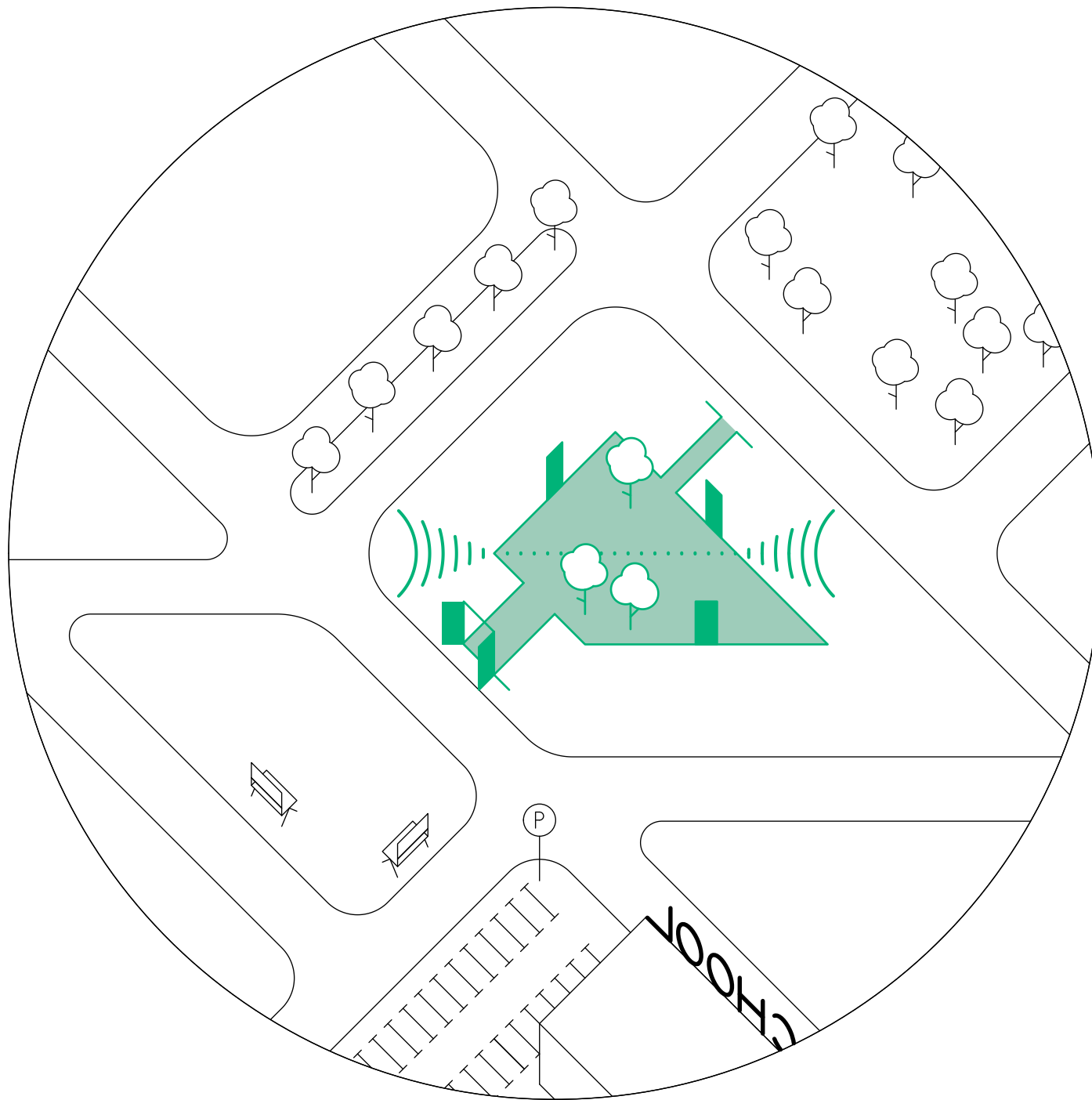
“Wij maken met GC De Linde vandaag al gebruik van de parken en pleintjes in Haren-centrum. Daarnaast zien wij ook veel mogelijkheden in het gebruik van leegstaande industriële panden in Haren-Buda.”

VII. HET PODIUM

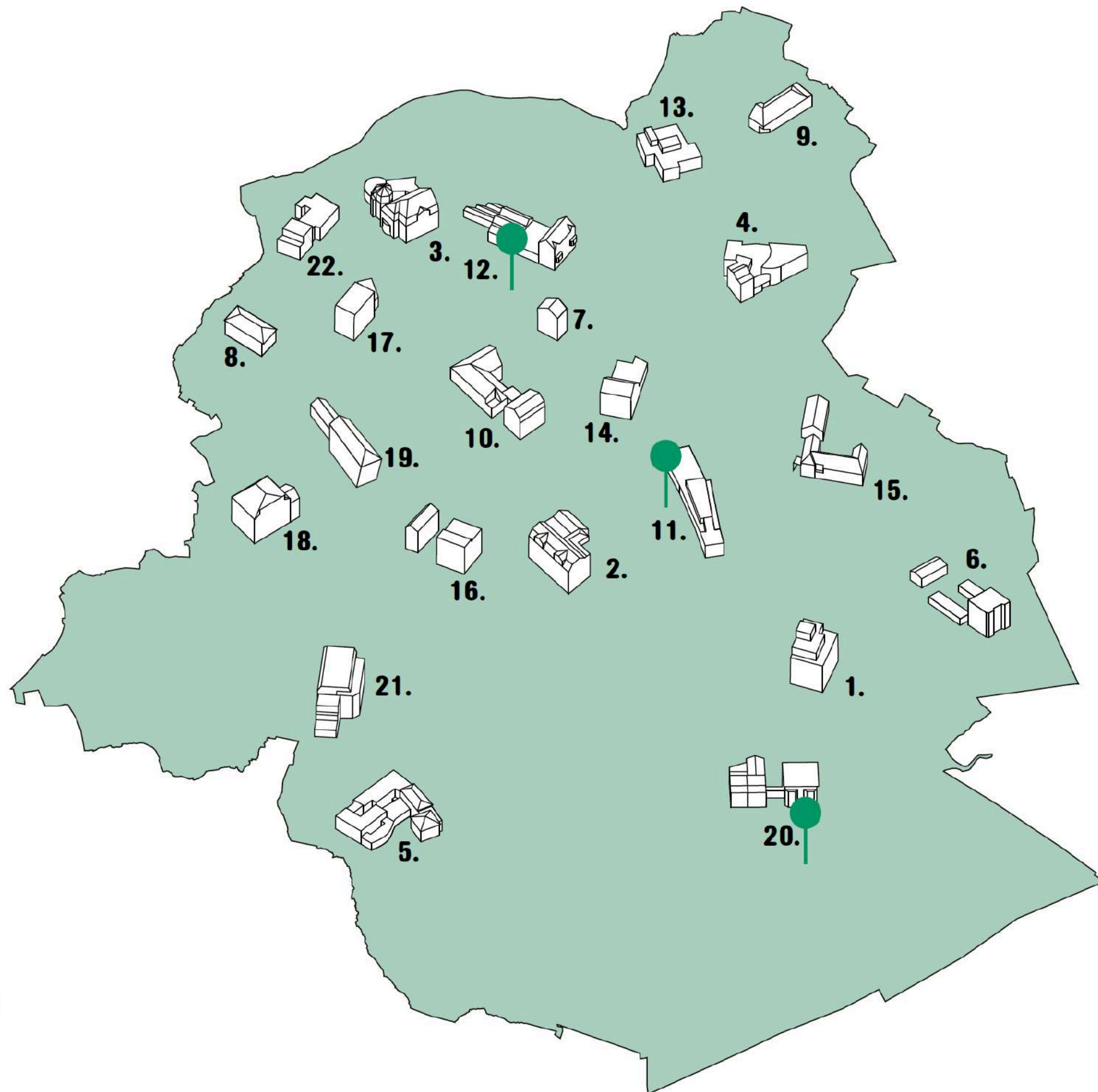

1. Het podium heeft een belangrijke centrale en bovenlokale functie, vandaar is er best een goede aansluiting op het openbaar vervoer.
2. Het podium biedt ruimte aan de eigen activiteiten van het gemeenschapscentrum, maar richt zich ook op het aanbieden van toonruimte voor allerlei activiteiten van lokale partners, verenigingen en burgers.
3. Het podium stelt naast ruimte, ook opgeleid technisch personeel, en logistieke infrastructuur ter beschikking, waar zowel professionals als amateurs gebruik van kunnen maken.
4. Het podium is een pleisterplek, waar verschillende generaties en culturen zich toe voelen aangesproken. Het podium heeft als troef dat het ruimte kan aanbieden voor niet-talige activiteiten.
5. Het podium is een verzameling van vaste en tijdelijke podia, die niet enkel in het centrum, maar ook in of op de straat, het park, het plein, en de parking kunnen worden opgesteld.
6. Het podium is bijzonder geschikt voor de uitbouw van een nomadische werking, omwille van de mogelijke aansluiting bij diverse soorten activiteiten (cultuur, vrije tijd, onderwijs, sport, jeugdwerking,...).
7. Samen met andere voorzieningen in het omliggende stedelijke weefsel, leveren de podia een belangrijke bijdrage aan de levendige stad.

VII. DE LUWTEPLEK

1. De luwteplek kan in principe overal gelegen zijn, maar is extra belangrijk in de meest dicht bebouwde wijken, waar open ruimte en woningen met tuinen schaars zijn.
2. De luwteplek sluit bij voorkeur aan op een netwerk van groen-blauwe verbindingen, lokale fietsroutes en wandelpaden.
3. De luwteplek vormt een rustpunt, voor al wie daar nood aan heeft.
4. De buitenruimte is de belangrijkste ruimte van de luwteplek.
5. In de luwteplek hoeven niet persé activiteiten plaats te vinden: de plek zoals ze is, kan volstaan.
6. De aanwezigheid van groene ruimte is een troef: het kan het tekort aan publiek of privaat groen in de omliggende omgeving mee helpen opvangen.
7. De luwteplek kan bijdragen aan de vergroening van de stad op maat van de wijk. Ze kan mee deel uitmaken van een ruimer groen weefsel dat ruimte biedt voor sport en spel.

11. De Maalbeek
12. Nekkersdal
20. Wabo

3 PLAATSBEZOEKEN

STAP 1

Toelichting 8 prototypes + selectie (team / GC)

STAP 2

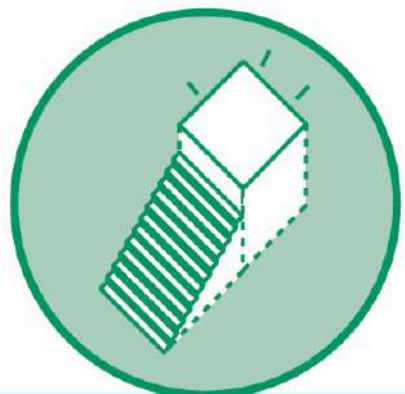
Projectie van de geselecteerde prototypes op de site, via ontwerpend onderzoek (voorbereiding tekeningen door AWB, sitebezoeken door UA + Rebel)
+ lezing van de buurt (buurtsamenstelling / voorzieningen)

> dialoog

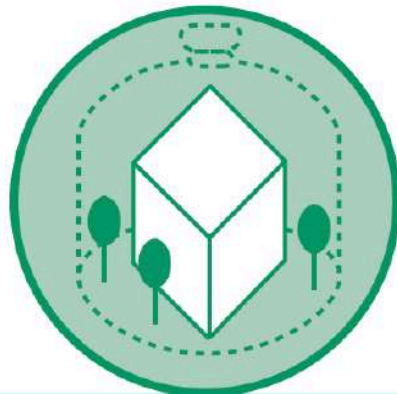
Ontwerpend onderzoek op basis van:

- reeds aanwezige kiemen, die eerder door de GC's werden doorgegeven via de online vragenlijst,
- eigen lezing van de ruimtelijke context door het onderzoeksteam.

Deze concrete en herkenbare verbeelding van de prototypes enthousiasmeerden en inspireerden het gesprek!

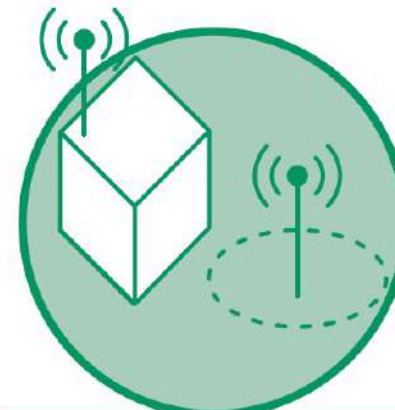
PODIUM

LUWTE

ANKER

ANTENNE

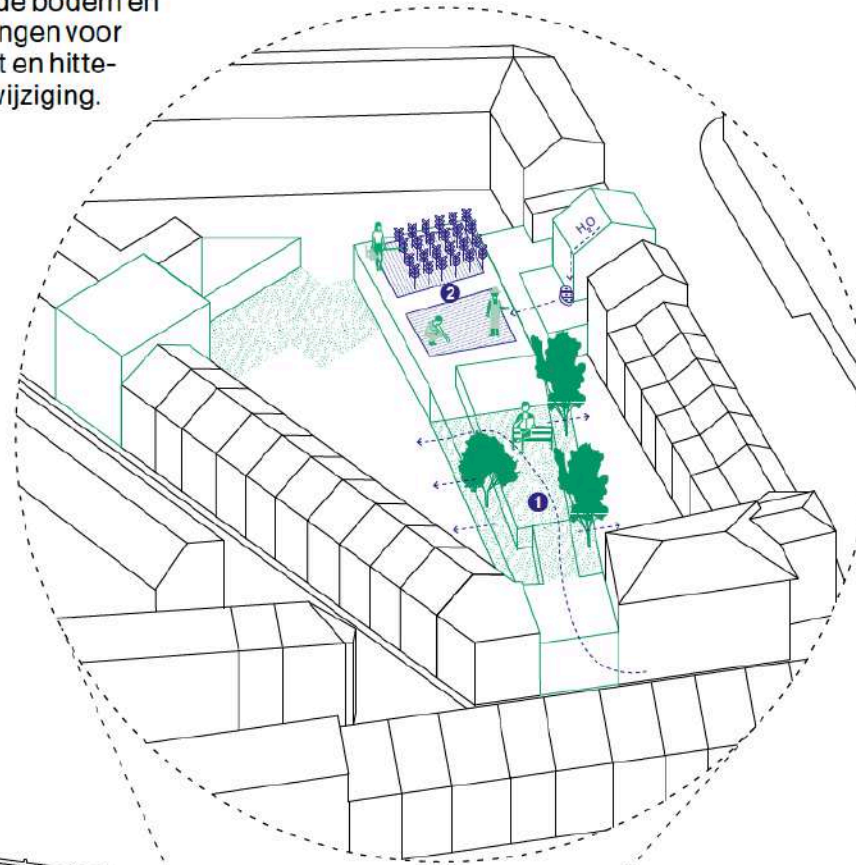
EXPERIMENT

1. GC DE MAALBEEK ALS LUWTEPLEK

Het beeld van de luwteplek toont de daktuin als een stiltetuin, een ruimte voor stadslandbouw of voor volktuintjes. De daktuin is toegankelijk vanaf de omringende achtertuinen. Het regenwater van de omringende daken wordt gebruikt voor de irrigatie van de tuintjes. Dit zorgt voor infiltratie in de bodem en evapotranspiratie, twee gedegen oplossingen voor de problemen met droogte, wateroverlast en hitte-eilandeffect ten gevolge van de klimaatwijziging.

- 1 Doorwaadbaarheid & stiltetuin
- 2 Productieve groendaken

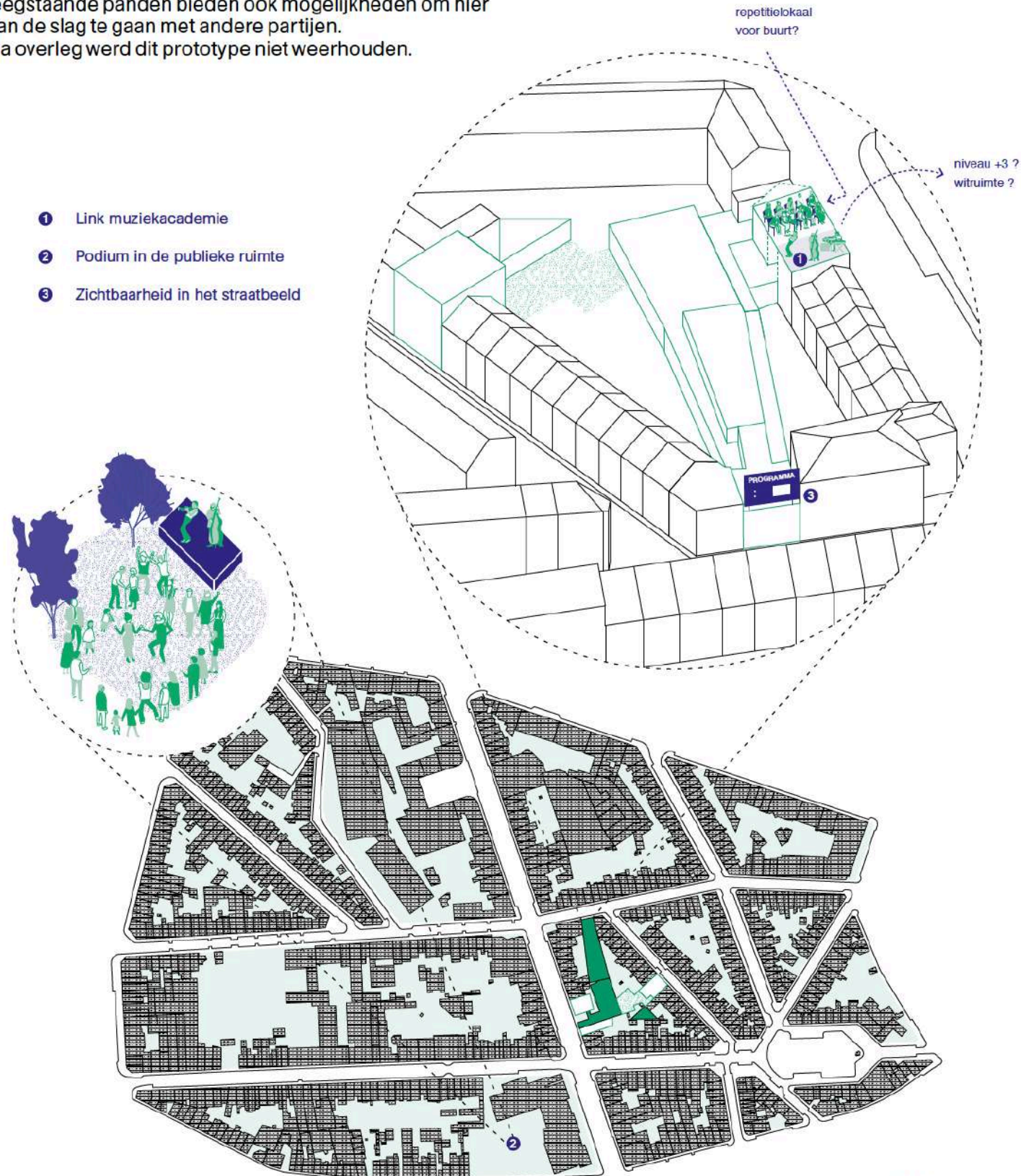

3. GC DE MAALBEEK ALS EXPERIMENTEERRUimte

Op de tekening zien we een tijdelijke bezetting van het gemeentehuis en een tijdelijk gebruik van het leegstaand internaat als participatieve keuken. Enkele leegstaande panden bieden ook mogelijkheden om hier aan de slag te gaan met andere partijen. Na overleg werd dit prototype niet weerhouden.

- 1 Link muziekacademie
- 2 Podium in de publieke ruimte
- 3 Zichtbaarheid in het straatbeeld

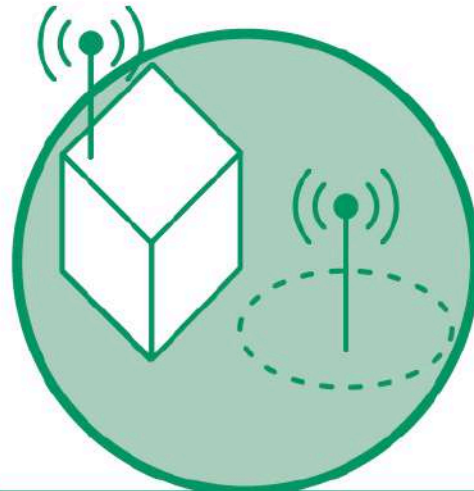
Daktuin - PACT - Groen Kwartier - Antwerpen

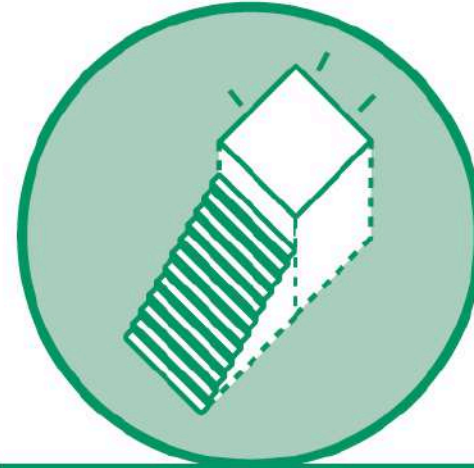
HOLDING PATTERN - MoMa PS 1 - Interboro Partners

ANKER

ANTENNE

PODIUM

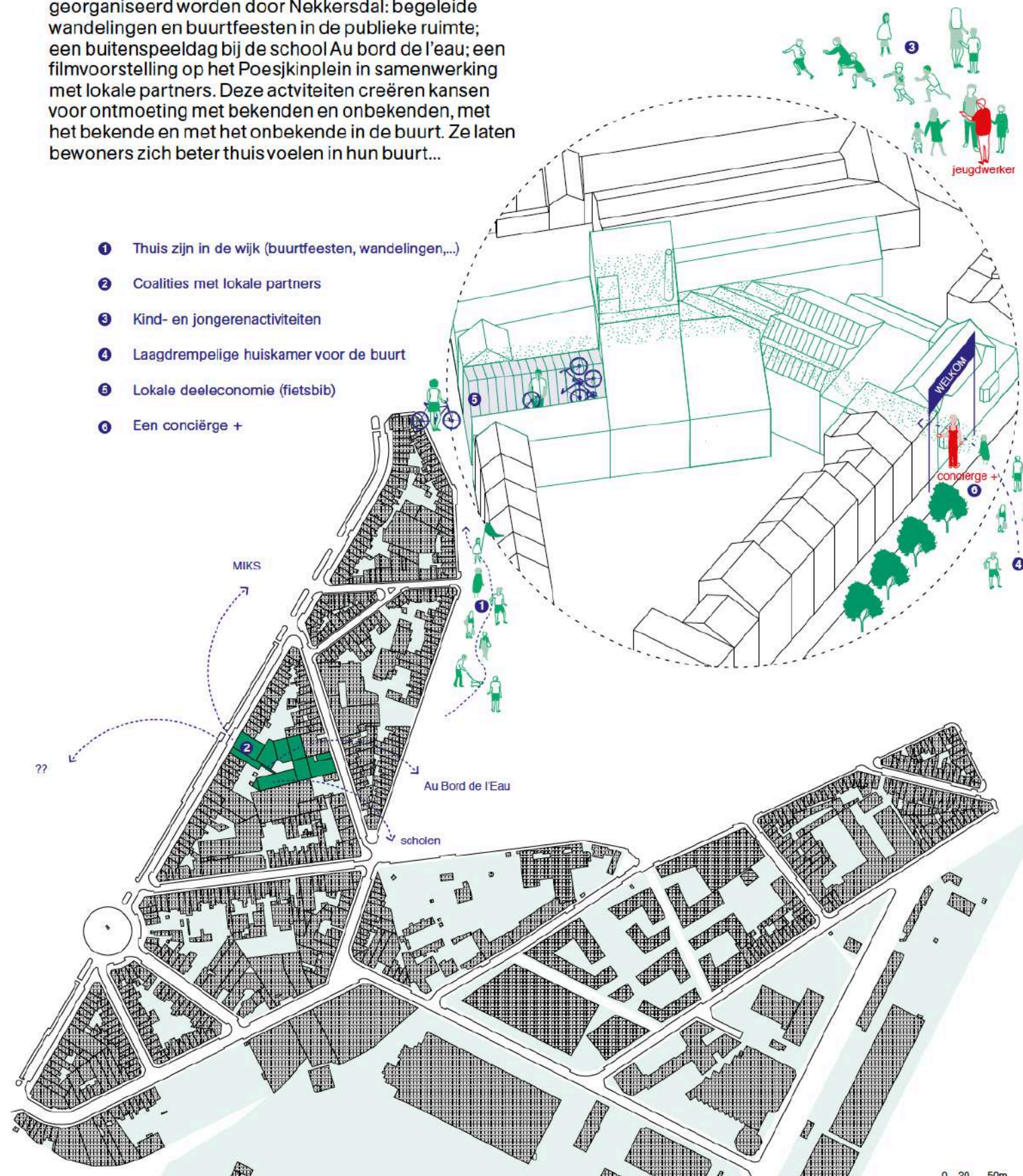

EXPERIMENT

1. GC NEKKERSDAL ALS ANKERPLEK

De tekening toont een aantal activiteiten die nu reeds georganiseerd worden door Nekkersdal: begeleide wandelingen en buurtfeesten in de publieke ruimte; een buitenspeeldag bij de school Au bord de l'eau; een filmvoorstelling op het Poesjkinplein in samenwerking met lokale partners. Deze activiteiten creëren kansen voor ontmoeting met bekenden en onbekenden, met het bekende en met het onbekende in de buurt. Ze laten bewoners zich beter thuis voelen in hun buurt...

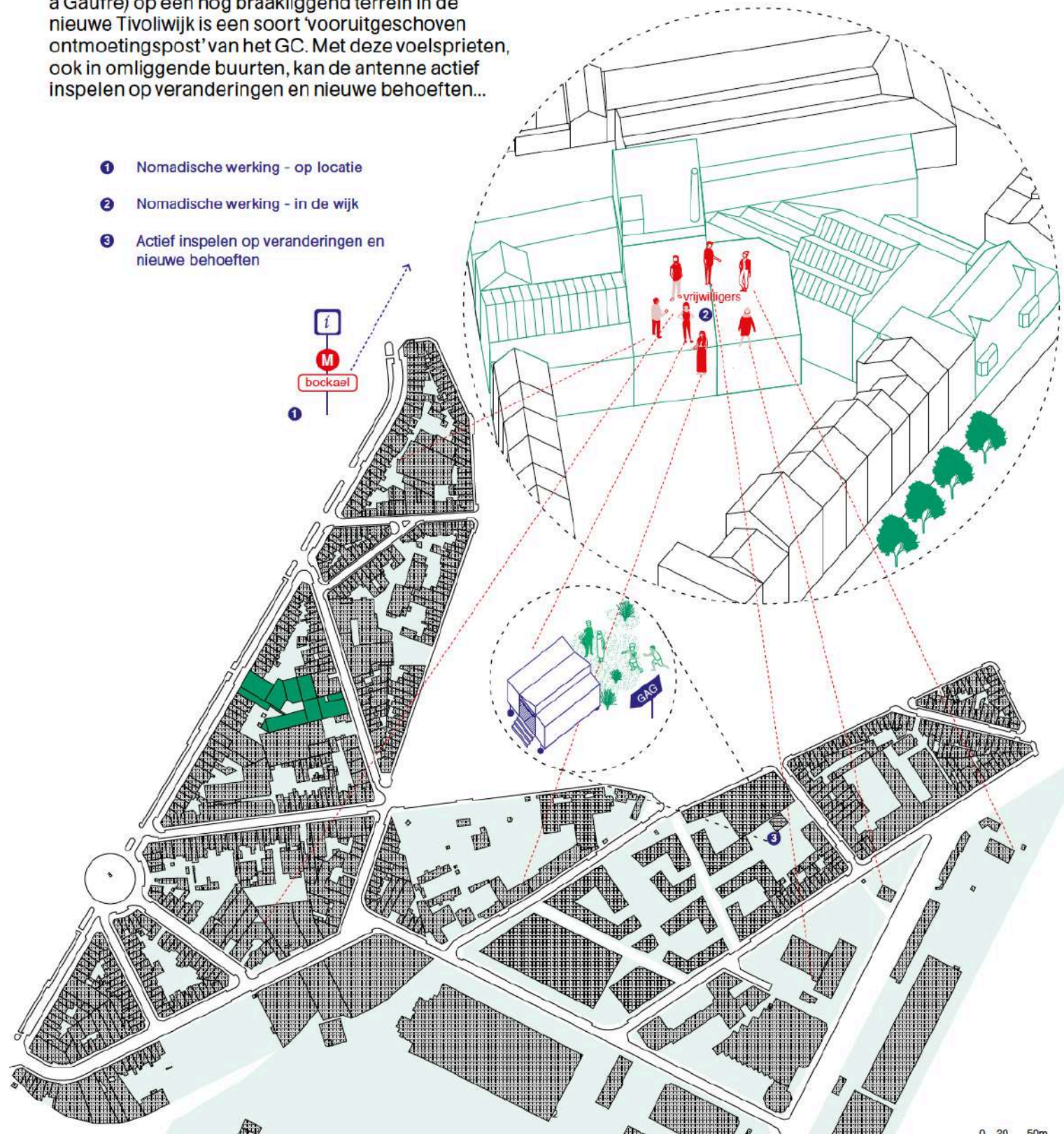

1. GC NEKKERSDAL ALS ANTENNE

Op de tekening zien we de nomadische werking op locatie georganiseerd door het GC. In 'Bockael', in metrohalte Bockstael, is er onthaal en infodeling door het GC. Af en toe ook een workshop of een kinderactiviteit. Het Gag- paviljoen (Guinguette à Gauvre) op een nog braakliggend terrein in de nieuwe Tivoliwijk is een soort 'vooruitgeschoven ontmoetingspost' van het GC. Met deze voelsprietten, ook in omliggende buurten, kan de antenne actief inspelen op veranderingen en nieuwe behoeften...

- ❶ Nomadische werking - op locatie
- ❷ Nomadische werking - in de wijk
- ❸ Actief inspelen op veranderingen en nieuwe behoeften

Lutgart, van verlaten schoolgebouw naar creatieve hotspot

Projectomschrijving

In de zoektocht naar een vernieuwende visie voor de handelskern van Beringen is het project Lutgart ontstaan. De oude schoolsite met een diversiteit aan gebouwen en lokalen heeft ontzettend veel potentieel om nieuw leven in het stadsweefsel te blazen. De speelplaats kan dienen als een creatief openbaar domein.

De opzet van het project is om op een laagdrempelige manier winkel, bureau- of werkruimte ter beschikking te stellen aan ondernemers, starters en makers zodat zij naar hartenlust kunnen experimenteren. Er is daarnaast ook ruimte voor ontmoeting, jeugd, cultuur en sport. De site moet zorgen voor een kruisbestuiving. Het experiment kan zo op termijn de definitieve invulling van de site gaan bepalen.

Het project is gelegen in het hart van het Beringen en is met alle modi goed bereikbaar. Het schoolgebouw is gemakkelijk te herkennen en kan via 3 verschillende toegangen betreden worden. De bestaande routes van bewoners en bezoekers die gebruik maken van omliggende voorzieningen passeren reeds langs het nieuwe project.

Sloopwerken aan de ingangen en op de speelplaats zullen het bouwblok open trekken en zorgen voor een ruim openbaar domein en een doorwaadbare site. De publieke ruimte wordt ingedeeld in verschillende zones: het toegangsplein, de levendige straat, de proeftuin en de rustzone. Gestimuleerd door de verscheidenheid aan activiteiten zowel op het publieke domein als errond zullen verschillende ontmoetingen plaatsvinden, met vrienden, familie, kennissen en onbekenden.

Thema: sociaal ruimtelijke impact van gemeenschapsvoorzieningen

Actoren: Stad Beringen - Provincie Limburg - Interim vastgoedbeheer - Ondernemers

Opdrachtgever(s): Stad Beringen

Plaats: Beringen, België

Status: in gebruik - in uitvoering

Jaar: 2019 - ...

speelplaats Lutgart - bron: <https://naardekern.be/> (2020)

#1 toegankelijkheid

De site is vlot bereikbaar. Het schoolgebouw is zeer herkenbaar en geeft toegang aan het project. Door de sloop van een deel van het schoolgebouw zullen de 3 doorsteken uitgebreid worden en de doorwaadbaarheid van het project zal vergroten. Hiernaast is de site goed gelegen rekening houdend met bestaande routes van bewoners en bezoekers die gebruik maken van omliggende voorzieningen.

#2 ruimte voor ont-moeten

De verbindende functie van het openbaar domein laat toe om vrijblijvend doorheen de site te verplaatsen, zonder deel te nemen aan activiteiten. Met bekenden kunnen een vertrouwd gevoel opwekken. Verder zullen er een groot aantal ontmoetingen tussen vreemden plaatsvinden, welk het openbaar karakter van de ruimte bevestigt. In de voorzieningen zullen er eerder doelbewuste ontmoetingen plaatsvinden.

#3 weerbaarheid

De opzet van het project is om op een laagdrempelige manier winkel, bureau- of werkruimte ter beschikking te stellen aan ondernemers, starters en makers zodat zij naar hartenlust kunnen experimenteren met nieuwe winkel- en horeconconcepten of dienstverlening. Er is daarnaast ook ruimte voor ontmoeting, jeugd, cultuur en sport. De site moet zorgen voor een kruisbestuiving. *bron

#4 programma

Het ruwe karakter van de scholensite, met de wirwar aan gebouwen en klaslokalen, is uniek. Hier is voldoende ruimte voor een verscheidenheid aan pop-up projecten. De oude speelplaats wordt een publieke ruimte met speels karakter. Ook voor artistieke evenementen en straatkunst is er ruimte. Deze tijdelijke invulling is een experiment, een testfase om de site later een definitieve invulling te geven. *bron

#5 ruimtelijke inpasbaarheid

Het bouwblok en de nieuwe invulling ervan is een verlengde van het reeds bestaande weefsel van diensten, horeca en handel in de kern van Beringen. Het hergebruik van de bestaande schoolgebouwen gaat de verloedering ervan tegen, terwijl er naar een doordachte nieuwe invulling van de site kan worden gezocht. Voor dit experiment wordt de bestaande structuur en publieke ruimte met een beperkt budget vernieuwd.

#6 proces

De uitwerking van de het project is vertrokken vanuit de info vergaard door het projectteam van 'Naar de Kern'. Hiermee heeft de stad samen met 'Common Ground' een visie uitgewerkt over de Lutgart site. De invulling van de panden door lokale ondernemers wordt gecoördineerd door Interim vastgoedbeheer. De stad zelf geeft invulling aan het openbaar domein en bewaakt de naleving van de vooropgestelde visie.

Lutgart - Beringen - tijdelijk gebruik > vernieuwende visie handelskern

NEST

@nestgent

Startpagina

Evenementen

Recensies

Info

Video's

Foto's

Berichten

Gemeenschap

Tickets Nest

Notities

Een pagina aanmaken

Leuk vinden

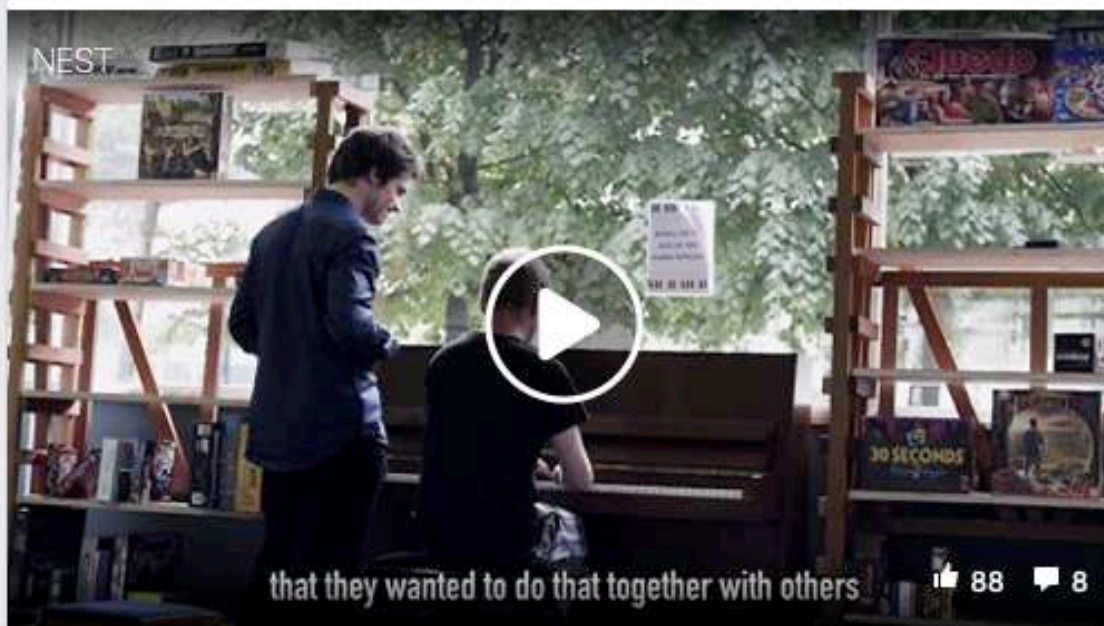
Delen

Meer informatie

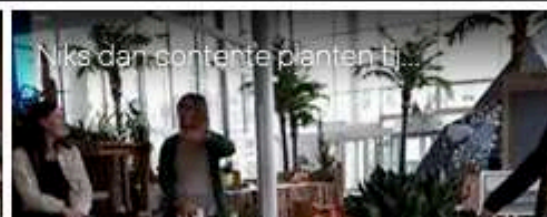
Bericht verzenden

Video's

De eerste dag NEST inrichte...

Niks dan contente planten tij...

NEST

Voorstellingen- en evenementenlocatie in Gent

4.9 ★★★★★

Definitief gesloten

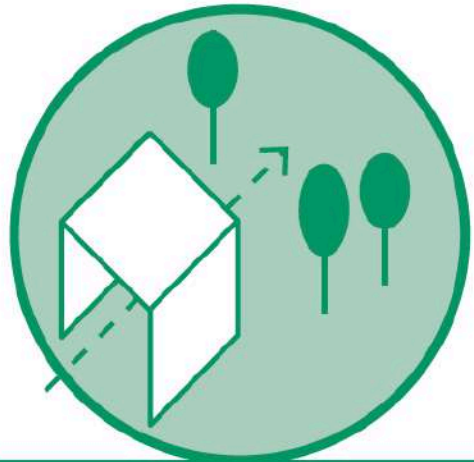

OVER NEST

Our Story

Meer dan 70 initiatiefnemers verzamelen zich in de oude stadsbibliotheek in Gent. Samen schrijven zi...

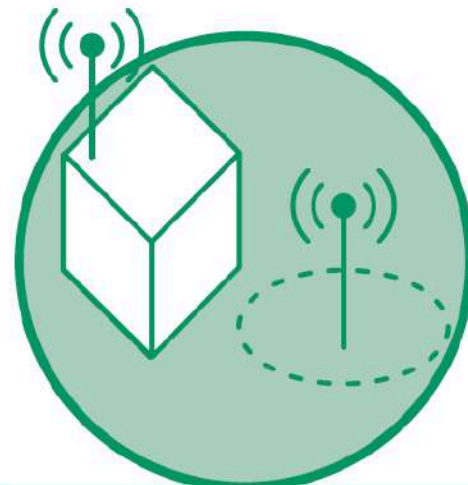
NEST - Gent - tijdelijk gebruik oude stadsbib

POORT

ANKER

ANTENNE

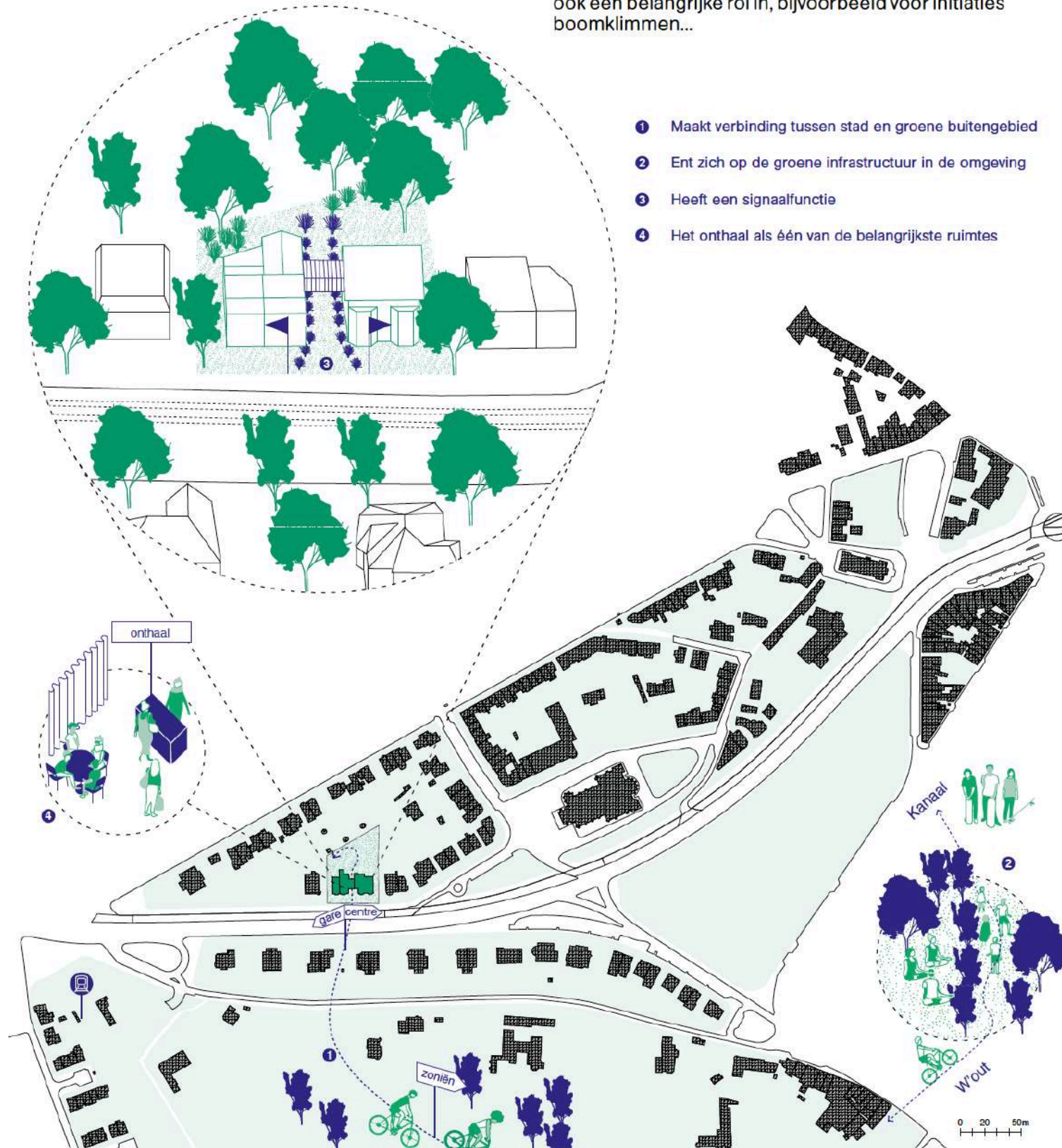

LUWTE

1. GC WABO ALS POORT

Op de tekening zien we het GC en zijn tuin als de verbinding tussen de stad en de groene stadsrand. Er worden nu reeds mountainbikes verhuurd en bosexploraties (WOUT) georganiseerd voor lokale scholen en individuele families. De tuin speelt hier ook een belangrijke rol in, bijvoorbeeld voor initiaties boomklimmen...

- ① Maakt verbinding tussen stad en groene buitengebied
- ② Ent zich op de groene infrastructuur in de omgeving
- ③ Heeft een signaalfunctie
- ④ Het onthaal als één van de belangrijkste ruimtes

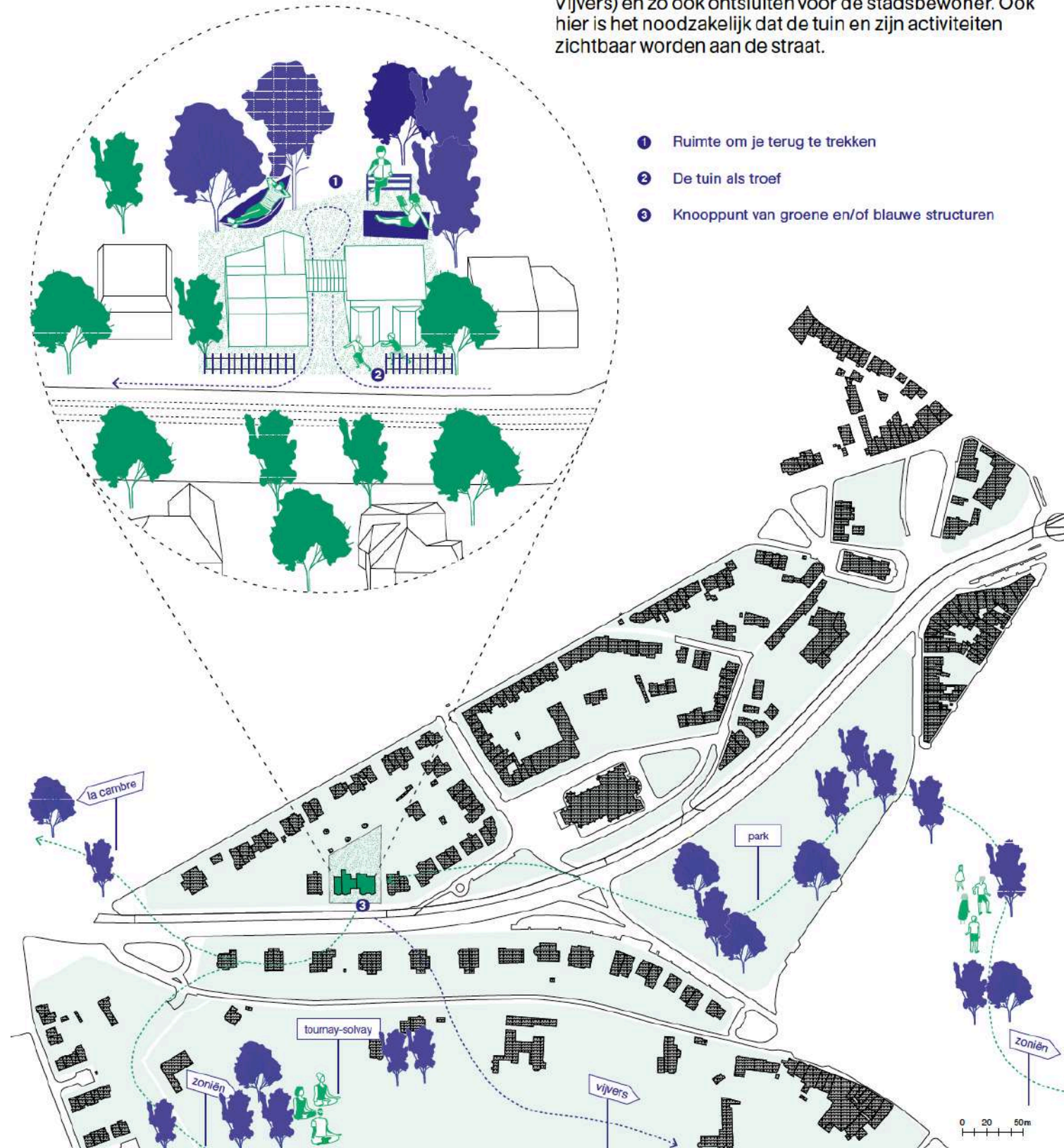

open source meubels / sociale economie

2. GC WABO ALS LUWTEPLEK

Op de tekening wordt de tuin van WABO voorgesteld als een troef in de buurt om stilte, rust en ademruimte aan te bieden. Een paden- en blauwgroen netwerk kunnen deze plek verbinden met andere groene oases in de omgeving (Zoniënwoud, Tournai-Solvay, La Cambre, De Vijvers) en zo ook ontsluiten voor de stadsbewoner. Ook hier is het noodzakelijk dat de tuin en zijn activiteiten zichtbaar worden aan de straat.

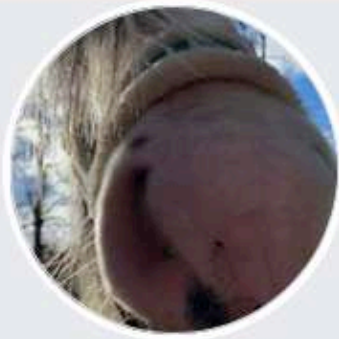
facebook

E-mail of telefoon

Wachtwoord

Aanmelden

Account vergeten?

Free Run Paddock

@freerunpaddock

Startpagina

Info

Foto's

Recensies

Video's

Evenementen

Berichten

Diensten

Groepen

Gemeenschap

Een pagina aanmaken

Leuk vinden

Delen

Bewerkingen voorstellen

...

Bericht verzenden

Foto's

4,8

4,8 op 5 · Op basis van de opinie van 5 personen

Free Run Paddock

Wij streven naar het zo natuurlijk mogelijk houden van paarden en de band tussen mens en paard te be...

Bekijk meer van Free Run Paddock op Facebook

Aanmelden

of

Nieuwe account aanmaken

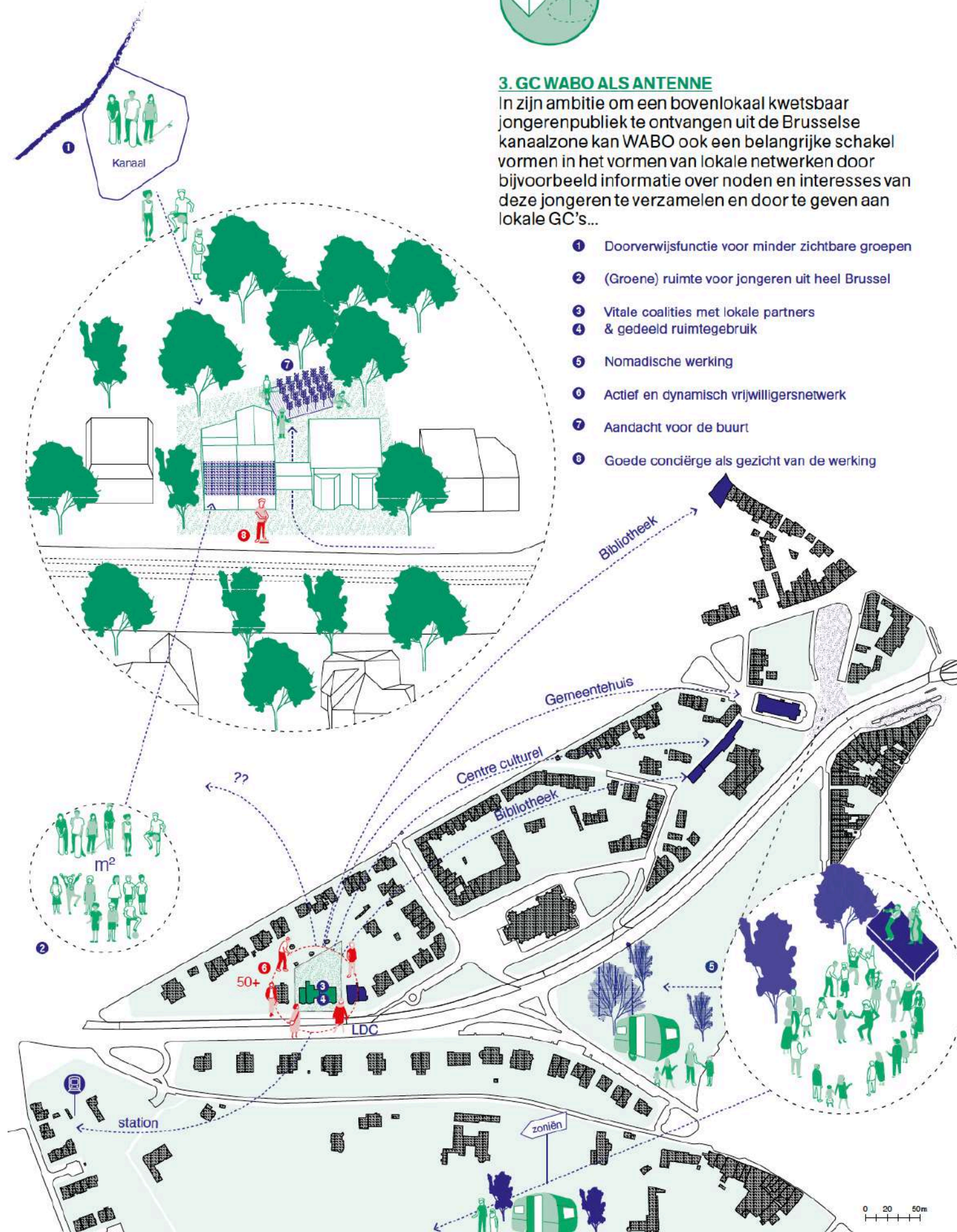
kleinschalig project met paarden / jeugdzorg / Emmaus Antwerpen

3. GC WABO ALS ANTENNE

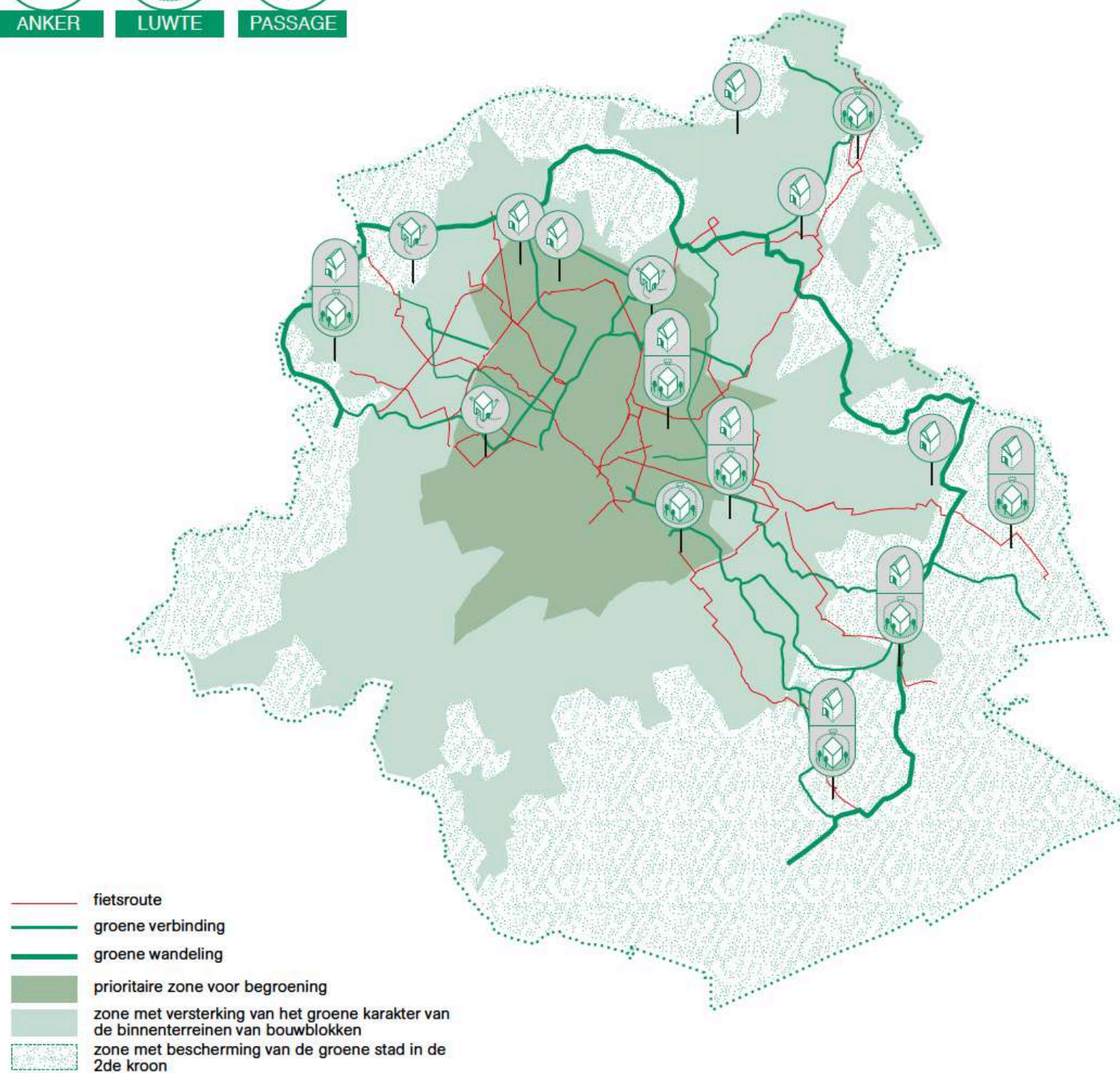
In zijn ambitie om een bovenlokaal kwetsbaar jongerenpubliek te ontvangen uit de Brusselse kanaalzone kan WABO ook een belangrijke schakel vormen in het vormen van lokale netwerken door bijvoorbeeld informatie over noden en interesses van deze jongeren te verzamelen en door te geven aan lokale GC's...

- 1 Doorverwijsfunctie voor minder zichtbare groepen
- 2 (Groene) ruimte voor jongeren uit heel Brussel
- 3 Vitale coalities met lokale partners & gedeeld ruimtegebruik
- 5 Nomadische werking
- 6 Actief en dynamisch vrijwilligersnetwerk
- 7 Aandacht voor de buurt
- 8 Goede conciërge als gezicht van de werking

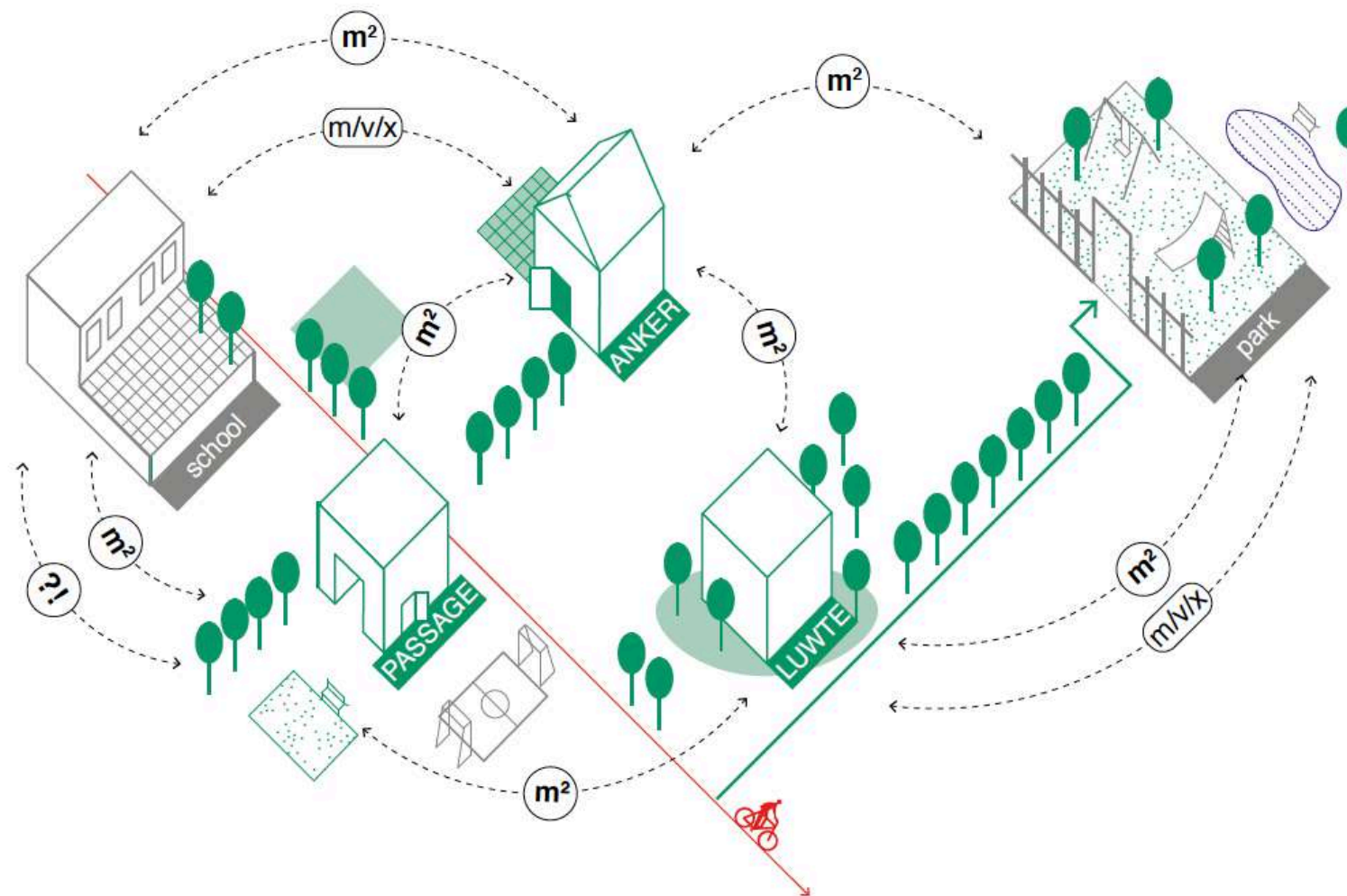

SCENARIO 1: DE POREUZE STAD

De gemeenschapscentra als schakels binnen een duurzaam stedelijk landschap...

... die mee bijdragen aan vergroening, zachte verbindingen en de activering van de open ruimte op wijkschaal.

SCENARIO 2: DE LEVENDIGE STAD

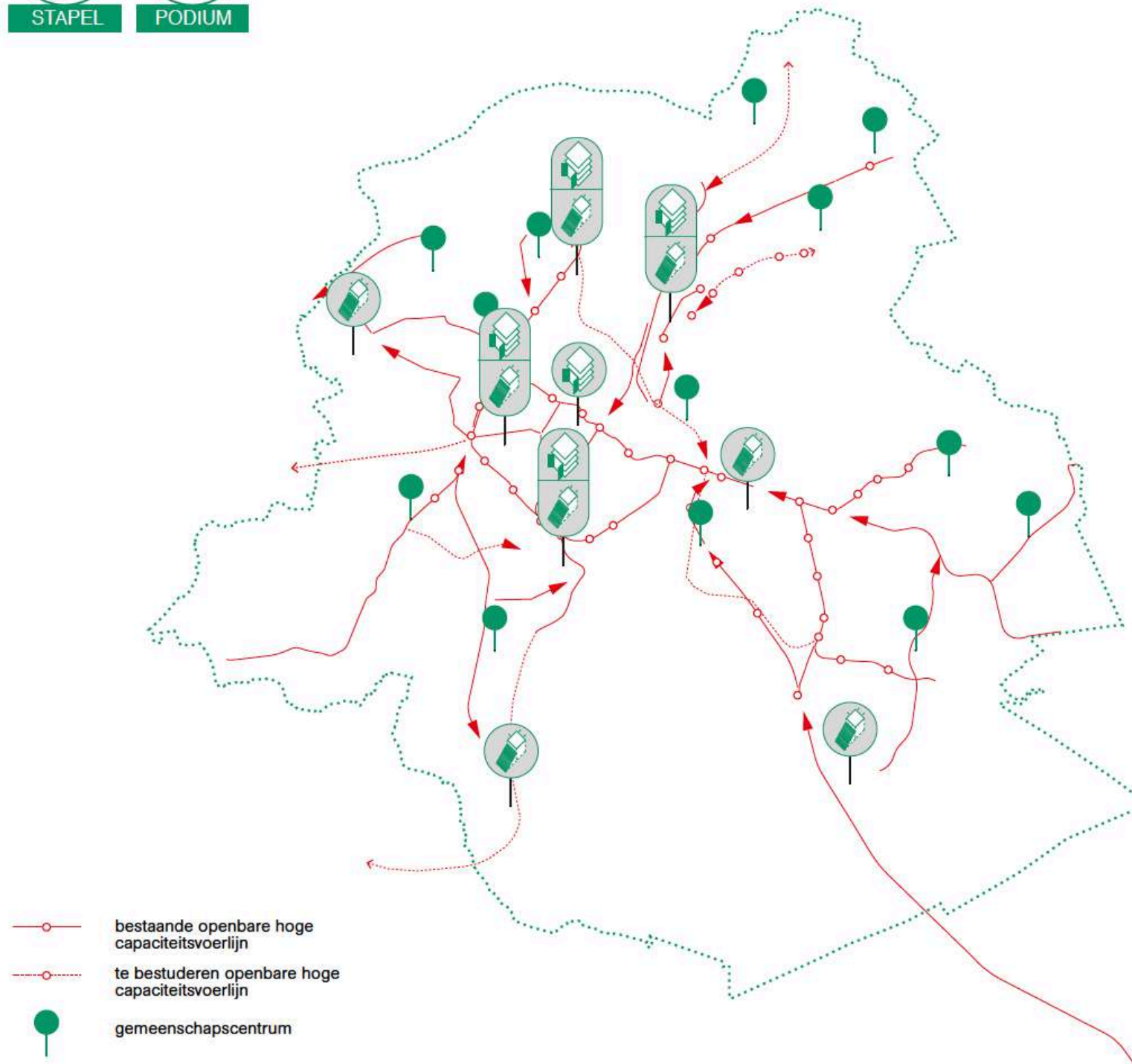
De gemeenschapscentra als schakels binnen een duurzaam stedelijk landschap...

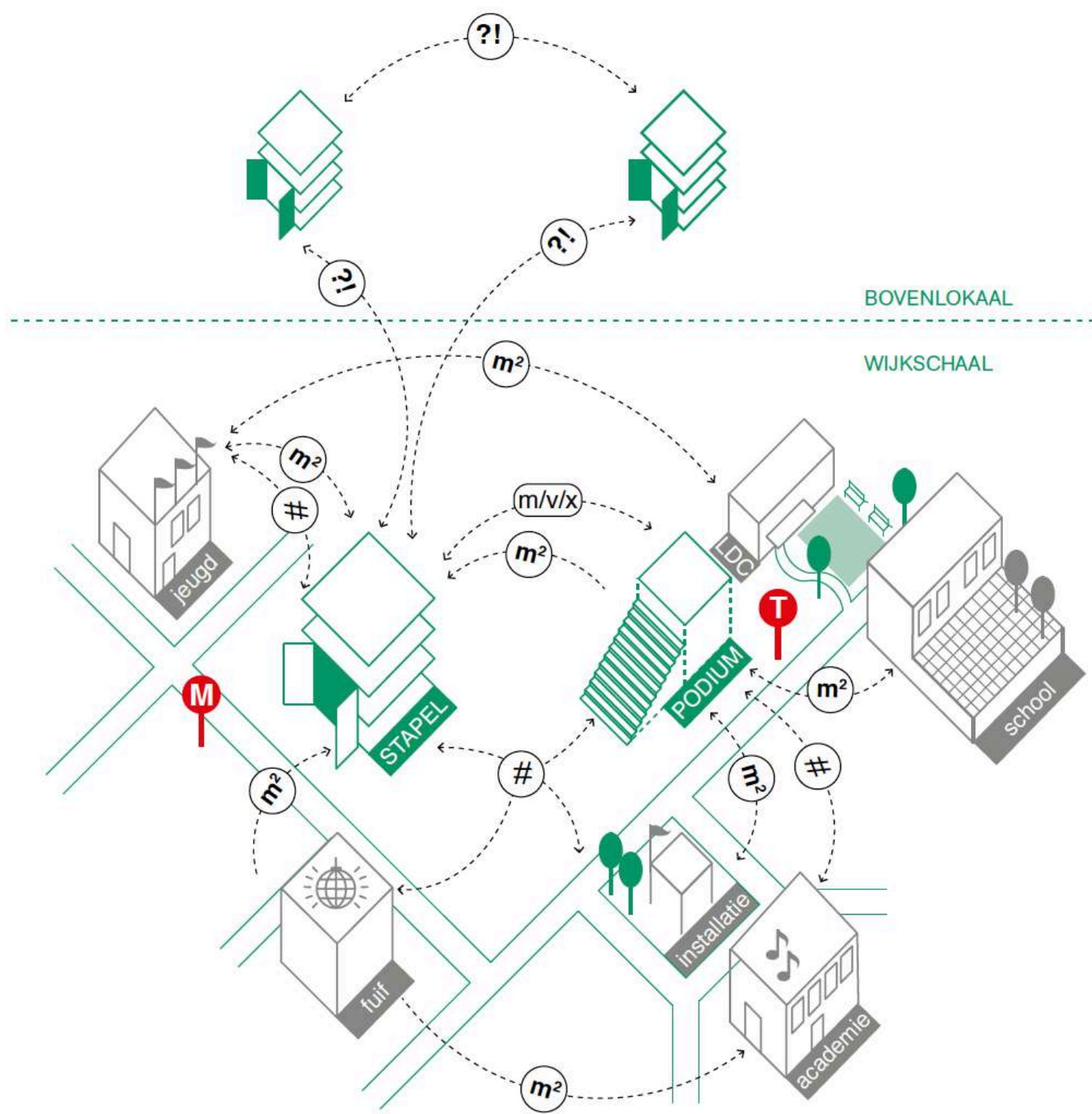
STAPEL

PODIUM

... die mee bijdragen aan levendige en goed bereikbare centraliteiten op
wijkschaal.

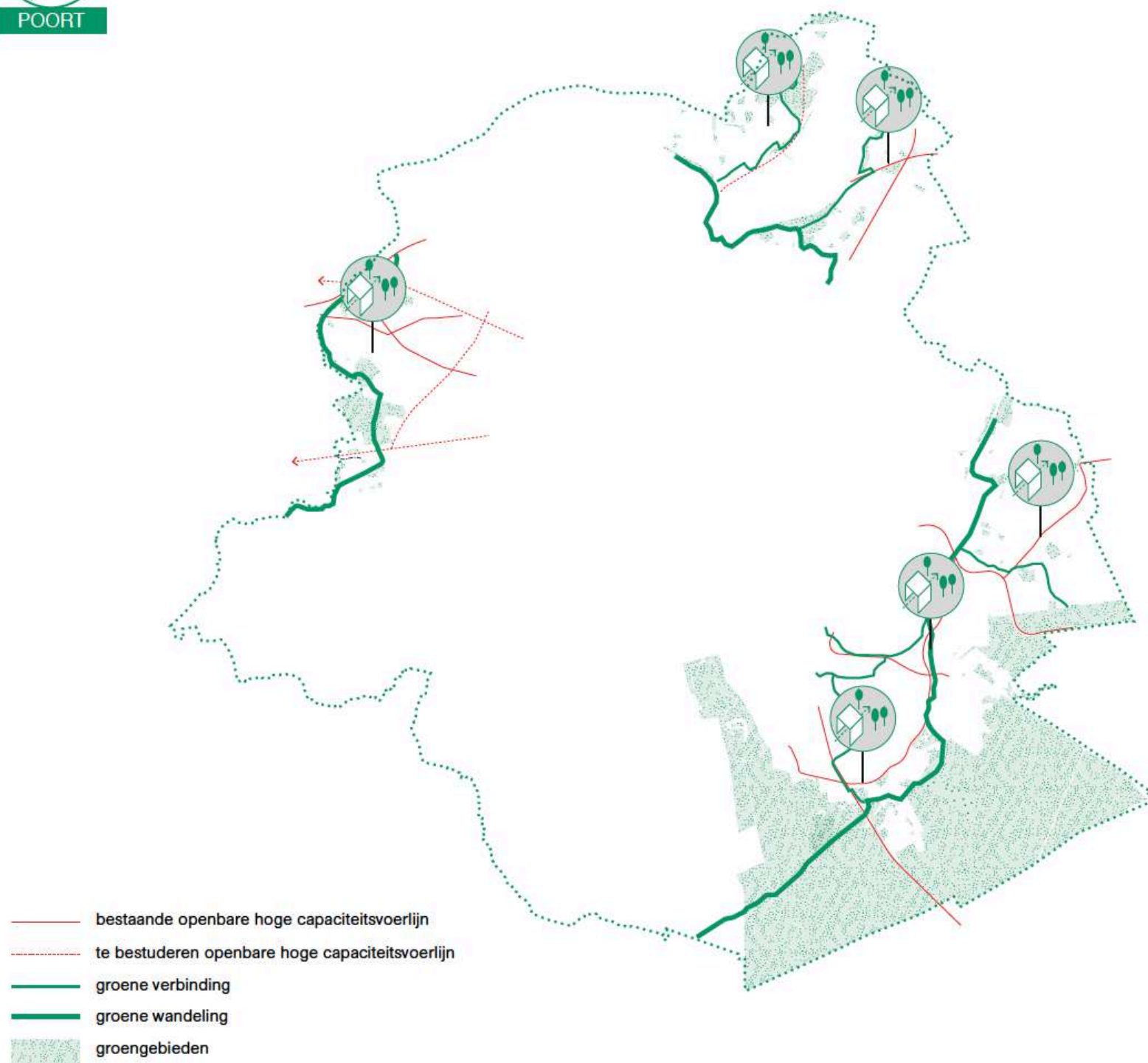

SCENARIO 3: DE OPEN STAD

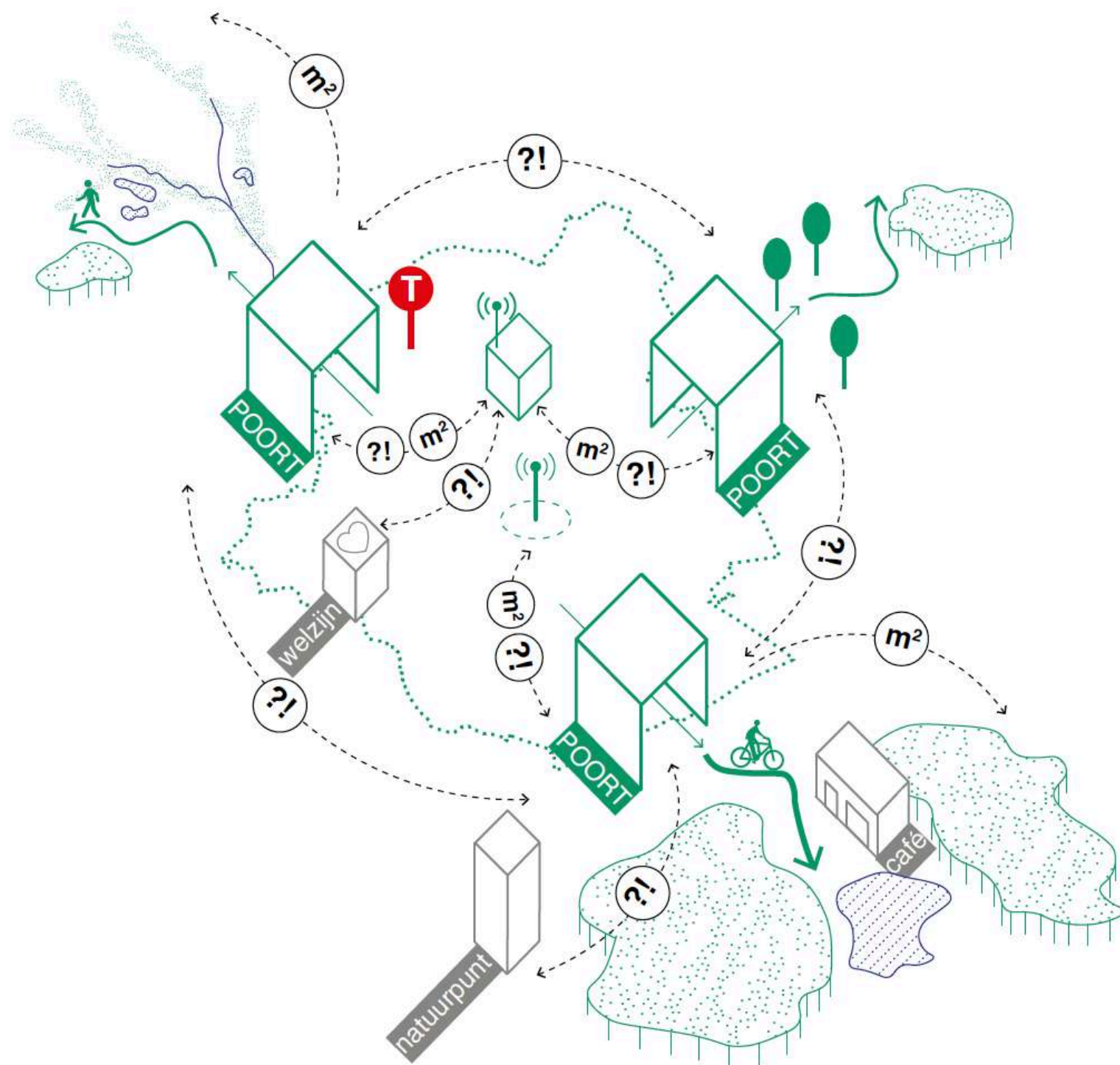
De gemeenschapscentra als schakels binnen een duurzaam stedelijk landschap...

POORT

... die mee bijdragen aan groene open ruimtesystemen, zorgzaamheid en gastvrijheid op wijksschaal.

V. AANBEVELINGEN

**SLEUTELN AAN EEN COLLECTIEF
LANDSCHAP VAN
GEMEENSCHAPSVORMING**

=

**SLEUTELN AAN HET COLLECTIEF VAN DE
22 GEMEENSCHAPSCENTRA**

+

**SLEUTELN AAN EEN COLLECTIEVE
PROCESCULTUUR**

SLEUTELN AAN HET COLLECTIEF VAN 22 GEMEENSCHAPSCENTRA

SLEUTEL 1 – Architectuur van het kleine gebaar

Werk maken van een COLLECTIEF ACTIEPROGRAMMA

WAT GELEERD?

Investeren in de gemeenschapscentra gebeurt momenteel hoofdzakelijk vanuit grootschalige strategische projecten, óf vanuit het lenigen van de dringendste noden in de reeds bestaande infrastructuur. Er is nood aan een werkwijze die daar tussenin zit.

HOE VERDER?

Naast architectuur van het grote gebaar met grootschalige, iconische projecten die meteen in het oog springen, én naast gebouwdépanage, is er nood aan een **architectuur van het kleine gebaar**.

Uit deze studie komen een drietal collectieve aandachtspunten naar voor:

- de **zichtbaarheid in het straatbeeld**
- het **gebrek aan witruimte**
- **informele plekken voor spontane ontmoeting**

WERKSPOOR 1

Een actieprogramma opmaken voor het collectief van de 22 gemeenschapscentra

SLEUTEL 2 – Winnen door te delen

DOORSTART METHODIEK PROTOTYPERING 22 GC'S

WAT GELEERD?

De werking van de 22 gemeenschapscentra wordt momenteel al gekenmerkt door een grote inventiviteit en flexibiliteit. Dit in de toekomst uitspelen als kracht!

HOE VERDER?

Om de 22 gemeenschapscentra op een participatieve manier te begeleiden om in de toekomst gerichte keuzes maken, ontwikkelden we in deze studie een **methodiek van prototyping**.

Deze methodiek laat toe om in dialoog met de 22 centra, en met ondersteuning van ontwerpend onderzoek na te denken over:

- Wat doen we het beste zelf?
- Wat doen anderen beter?
- Wat kunnen we samen doen?

WERKSPOR 2

**Een doorstart van de methodiek van prototyping voor
*alle 22 GC***

SLEUTEL 3 – Met de voeten in de wijk

Kennis op wijkniveau laten landen en doorvertalen via SOCIAAL-RUIMTELIJK ONDERZOEK

WAT GELEERD?

Quasi alle gemeenschapscentra willen in de toekomst (blijven) investeren in een **nomadische werking**.

Dergelijke werking zorgt voor een ‘frisse wind’, en laat toe om op een dynamische manier nieuwe groepen te blijven spreken. Bovendien kan het ook aanzienlijke **ruimtewinsten** opleveren.

HOE VERDER?

De ontwikkeling van programma's (gebouw + werking) die sterk lokaal verankerd zijn, vergt bijzondere aandacht voor het traject om hiertoe te komen.

Naast (1) een overzichtelijke inventarisatie van de vraag en het aanbod van ruimte (die up to date blijft!), is er ook nood aan (2) een goede detectie van de noden op wijkniveau.

WERKSPOOR 3

**Lokale kennis bundelen in geïntegreerde wijkscans,
in samenwerking met de andere VGC beleidsdomeinen**

SLEUTELN AAN EEN COLLECTIEVE PROCESCULTUUR

SLEUTEL 4

**Eerst engagement, dan collectieve sprong voorwaarts
Toekomstige ambities een GEMEENSCHAPSCHARTER**

- Bij *alle* betrokken partijen is heel veel goede wil aanwezig!
- Helaas ook allerlei obstakels, die maken dat deze intenties niet altijd in de praktijk kunnen worden vertaald.

Om dat vertrouwen te herwinnen, en om een collectieve sprong voorwaarts te maken, is er daarom **nood aan een wervende, mentale samenwerkingsovereenkomst.**

WERKSPoor 4

Een GemeenschapsCharter opstellen en onderschrijven, vanuit alle betrokken partijen

SLEUTEL 5 – Gezocht: procesregisseur gemeenschapsvorming Ruimte en tijd maken voor **ACTIEVE PROCESSTURING**

- Recente ervaring met grootschalige, multifunctionele strategische projecten leert: ondanks de goede startintenties en vele inspanningen, is **een actievere processturing nodig** om het ambitieniveau van dergelijke complexe procestrajecten hoog te houden.

WERKSPOR 5

Investeren in actieve procesregie

“It takes a million to spend a billion: voor het realiseren van echte meerwaarde moet je even hard investeren in het proces vanaf het allereerste begin als in de realisatie; samenwerken, onderzoeken en scenario’s maken. Vanaf dag één moet iedereen mee aan tafel. Maar helaas, juist die proceskant krijgt altijd te weinig geld en aandacht, terwijl daar juist het verschil kan worden gemaakt. Daar op besparen is kortzichtig, niet slim en uiteindelijk duur: kansen en meerwaarde worden gemist en het risico voor toekomst falen vergroot. Hoe verleid je een wereld die zo gericht is op resultaat en niet geïnteresseerd in het pad om daar te komen, om het helemaal anders aan te pakken?”

Uitspraak van Henk Ovink, Nederlands Watergezant

HOE VERDER?

Overzicht werksporen

Een overzicht van werksporen:

1. Een actieprogramma opmaken voor het collectief van de 22 gemeenschapscentra
2. Een doorstart mogelijk maken voor de toepassing van de methode van prototypering voor alle 22 GC
3. Lokale kennis bundelen in geïntegreerde wijkscans, in samenwerking met de andere VGC beleidsdomeinen
4. Voorafgaand aan pilootprojecten of testsites, investeren in sociaal-ruimtelijk onderzoek en een voorbeeldig voortraject
5. Een GemeenschapsCharter goedkeuren en onderschrijven, vanuit alle betrokken partijen
6. Investeren in actieve procesregie

Dank voor jullie aandacht!

Vragen?

evervloesem@architectureworkroom.eu

